
Kommunale inntekter fra kraftsektoren

Inntekter fra kommunalt og fylkeskommunalt eierskap i kraftsektoren og som vertskommune for slik virksomhet, samt anvendelse av inntektene. På oppdrag fra TBU.

THEMA
CONSULTING GROUP

Publiseringsdato

15.12.2023

Om prosjektet

Prosjektnummer: KDD-23-01
Prosjektnavn: Kommunale inntekter fra kraftsektoren
Oppdragsgiver: Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU)

Om rapporten

Rapportnavn: Kommunale inntekter fra kraftsektoren
Rapportnummer: 2023-19
ISBN-nummer: 978-82-8368-137-6

Tilgjengelighet: Offentlig

Prosjektbeskrivelse

Bakgrunnen for oppdraget er at Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) ønsker å få oversikt over hvilke inntekter og formuesverdier som norske kommuner og fylkeskommuner har i kraftsektoren, både som eiere i kraftselskaper og som vertskap for relatert virksomhet. Videre ønsker TBU mer kunnskap om hvordan inntektene anvendes. På dette grunnlaget skal TBU få økt kunnskap om kraftsektorens betydning for kommuneøkonomien og tjenestene i kommunene.

Prosjektteam

Kontaktperson

Christoffer Noreng
christoffer.noreng@thema.no
+47 97786236

Bidragstere

Olve Bjørke Wergeland

Åsmund Jensen

Roald Glad Lien

Trond Julin (Agenda Kaupang)

Om THEMA Consulting Group

Postadresse: Øvre vollgate 6
Besøksadresse: Nedre vollgate 9
0158 Oslo, Norway

Foretaksnummer: NO 895 144 932
www.thema.no

THEMA Consulting Group tilbyr rådgivning og analyser for omstillingen av energisystemet basert på dybdekunnskap om energimarkedene, bred samfunnsforståelse, lang rådgivningserfaring og solid faglig kompetanse innen samfunns- og bedriftsøkonomi og teknologi.

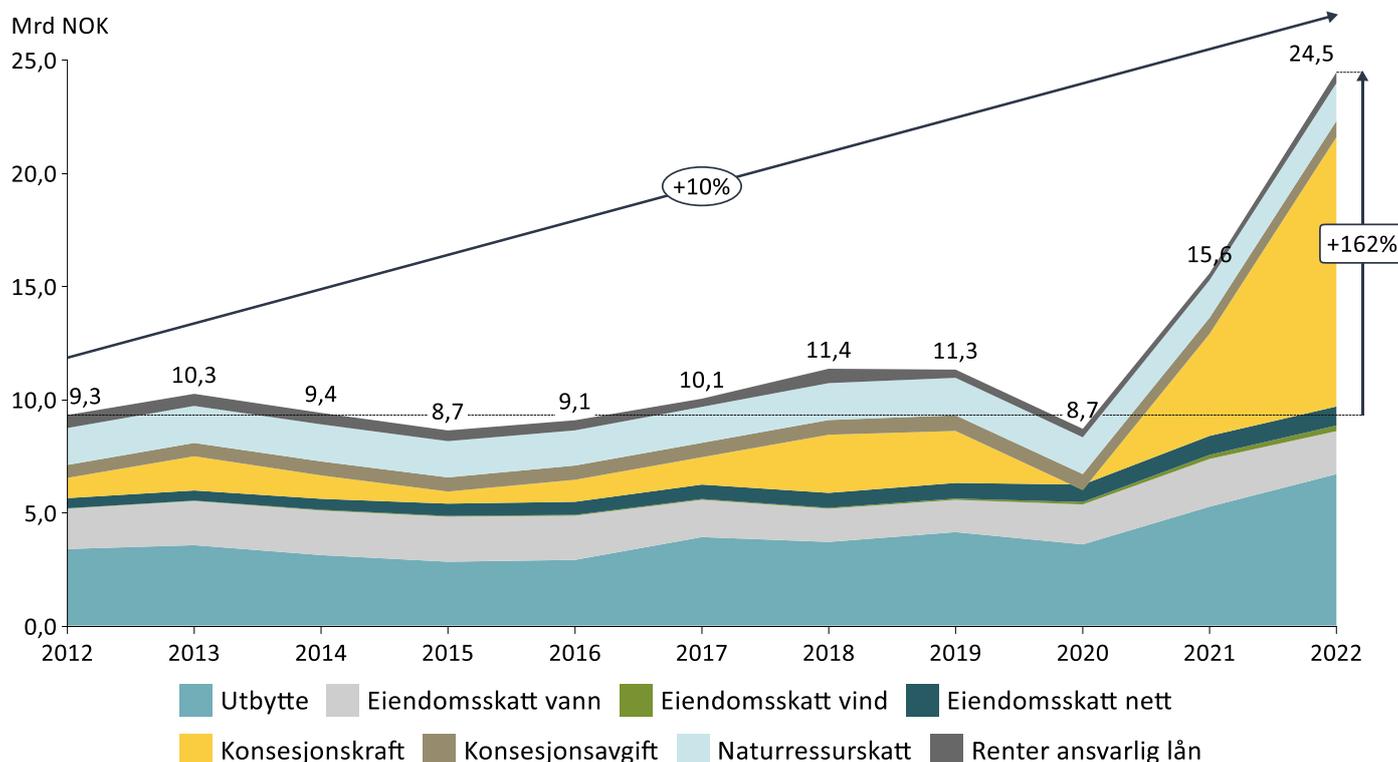
INNHold

1	Introduksjon.....	6
2	Verdi av eierskap.....	7
2.1	Resultater.....	7
2.2	Metodikk og data.....	7
3	Utbytte og ansvarlig lån.....	9
3.1	Utbytte.....	9
3.2	Ansvarlig lån.....	10
4	Vertsinntekter.....	12
4.1	Eiendomsskatt.....	12
4.2	Konsesjonsavgift.....	16
4.3	Konsesjonskraft.....	17
4.4	Naturressursskatt.....	20
4.5	Produksjonsavgift.....	22
5	Framskrivning av vertsinntekter.....	24
5.1	Investeringer i kraftproduksjon og nett.....	24
5.2	Utviklingen i inntekter som ikke avhenger av kraftprisen.....	24
5.3	Utviklingen i inntekter som avhenger av kraftprisen.....	25
5.4	Oppsummering: Estimerte vertsinntekter fram mot 2035.....	26
6	Utfyllende analyser av kommunale kraftinntekter.....	28
6.1	Kraftinntekter per innbygger.....	29
6.2	Kraftinntekter i kommuneøkonomien.....	34
7	Disponering av inntekter fra kraftsektoren.....	37
7.1	Resultater fra spørreundersøkelse om håndtering av kraftinntekter.....	37
7.2	Dypdykk i kommuners disponering av kraftinntekter.....	40
8	Vedlegg 1: Kommunale formuer per virksomhetsområde.....	43
9	Vedlegg 2: Forutsetninger og tilleggsinformasjon.....	45
10	Referanser.....	47

Sammendrag og konklusjoner

Figur 1 viser hvordan utviklingen i kraftinntekter til kommuner og fylkeskommuner har vært i perioden 2012 til 2022. I 2012 var inntektene til kommunene i underkant av 10 milliarder, mens de i 2022 økte til nesten 25 milliarder kroner.

Figur 1 Årlig estimert inntekt til kommuner og fylkeskommuner fra ulike inntektskilder

Kommuner og fylkeskommuner eier om lag halvparten av kraftsektoren. Mange kommuner og fylker har inntekter gjennom sitt eierskap og som vertskommune for kraftvirksomhet. Inntektene kan påvirke kommunenes økonomiske balanse, og omfang og kvalitet i de kommunale tjenestene. Inntektskildene fra eierskap og vertskap er konsesjonskraft, konsesjonsavgifter, eiendomsskatt, produksjonsavgift naturressurskatt, renter på ansvarlig lån og utbytter. I utredning av kommunale og fylkeskommunale inntekter fra kraftsektoren har vi vurdert inntekter fra både eierskapet i kraftselskaper og vertsinntekter som følge av kraftproduksjon og kraftanlegg.

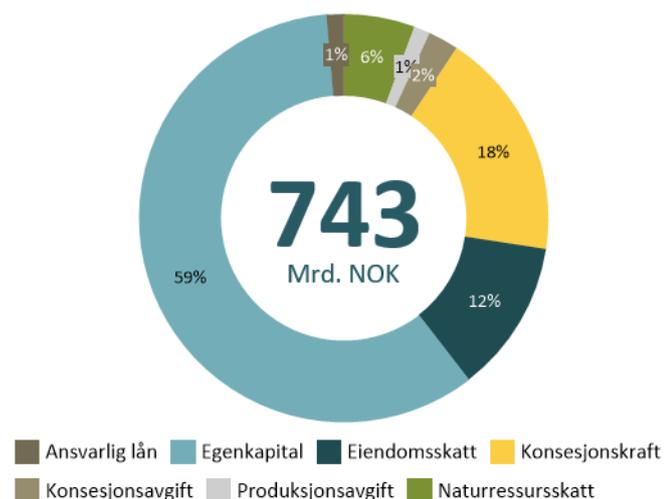
Figur 1 viser at fra perioden 2012 til 2022 har inntekter fra kraftsektoren til kommunene og fylkeskommunene økt med rundt 10 prosent årlig. Som figuren viser, har mesteparten av økningen kommet de siste årene. Flere av inntektskildene

varierer i takt med kraftprisen, og med rekordhøye kraftpriser i 2021 og 2022 har også de kommunale inntektene fra kraftsektoren nådd nye høyder. Inntektene som særlig blir påvirket av kraftprisen er utbytte og konsesjonskraft, som i 2022 alene utgjorde halvparten av inntektene. Produksjonsavgift for vindkraft ble først introdusert i 2022 og er derfor ikke inkludert, i tillegg mangler nøyaktige data for eiendomsskatt for nett for 2012 og 2022.

Fremover forventes inntektene fra vertskap for kraftanlegg å falle. Grunnen til at inntektene ikke er ventet å ligge på dagens nivå skyldes samme grunn som har gitt historisk høye inntekter, nemlig at inntektene er avhengig av kraftprisen. Kraftprisene vi legger bak oss er ikke forventet å vedvare i årene fremover, noe som gir et fall i verdien av konsesjonskraft. Fra de resterende vertsinntektene er det forventet en stillstand eller oppgang, men ikke nok til å motvirke fallet i konsesjonskraften.

I tillegg til å se på historisk utvikling har vi også sett på nåverdien av eierskapet og inntektene. Figur 2 viser nåverdien til kommunalt og fylkeskommunalt eierskap og vertsinntekter innenfor kraftsektoren.

Figur 2: Fordeling av kommunale inntektskilder – Nåverdi i milliarder kroner

Nåverdien av kommunalt eierskap og vertsinntekter fra kraftsektoren er anslått til 743 milliarder kroner. Figur 2 viser fordelingen av nåverdien på ulike inntektskilder der egenkapital, da spesielt fra kommunaleide vannkraftprodusenter, utgjør ca. 60 prosent. Videre utgjør konesjonskraft og eiendomsskatt for henholdsvis 18 og 12 prosent av nåverdien, mens de resterende inntektskildene har en mindre andel. For vertsinntektene er det brukt en diskonteringsrente på 4 prosent, mens for eierskap varierer diskonteringsrenten mellom 6 - 10 prosent avhengig av virksomhetsområde.

Inntektene fra kraftsektoren er noe skjevfordelt, noe som blir tydelig når man sammenligner kraftinntekter per innbygger. Ved en snittbetragtning for årene 2020 til 2022 viser resultatene at ti kommuner mottok over 50 000 kr årlig per innbygger, som vist i Figur 3, hvilket kun utgjør 0,3 prosent av befolkningen. Ved en bredere kategorisering ser en at kun 7,1 prosent av befolkningen bor i en kommune med en snittinntekt

på over 4 000 kroner fra kraftsektoren, mens nesten halvparten av befolkningen bor i en kommune med inntekter mellom 1 000 og 4 000 kr.

Figur 3 Kategorisert inntektsfordeling av kraftinntekter per kommune

INNTEKTSNIVÅ PER INNBYGGER I KRONER	ANTALL KOMMUNER	ANTALL INNBYGGERE	ANDEL AV INNBYGGERE
0 - 300	21	578 296	10,7 %
300 - 1 000	100	1 661 821	30,6 %
1 000 - 4 000	124	2 773 003	51,1 %
4 000 - 20 000	75	315 885	5,8 %
20 000 - 50 000	26	80 069	1,5 %
50 000 +	10	16 196	0,3 %

Det er også interessant å se hvordan kraftinntektene blir disponert av verts- og eierkommunene. Til å kartlegge disponeringen har om lag en tredjedel av alle norske kommuner og halvparten av fylkeskommunene besvart en spørreundersøkelse, samtidig som det er gjort et dypdykk i enkelte kommuner. Fra spørreundersøkelsen kommer det frem at kommuner med vertsinntekter, som naturressursskatt, eiendomsskatt, konesjonskraft, konesjonsavgift og produksjonsavgift, i stor grad bruker midlene til generell finansiering av årlig budsjett. Det er likevel unntak fra at midlene inngår i årlig budsjetter. Eksempler på det er øremerking av midler til investeringsformål og subsidiering av kraftpris andre eksempler på bruk av inntektene som er mindre utbredt.

Eierinntekter, som utbytte og renter på ansvarlig lån, blir også i stor grad brukt til generell finansiering av budsjett. En del kommuner setter også utbytteinntektene inn i fond, og som dypdykket viser, blir også eierinntektene brukt til subsidiering av kraftpris. Samlet viser det at inntekter fra kraftsektoren i stor grad brukes til finansiering av budsjetter og dermed utgjør inntektene en ikke ubetydelig andel av løpende kommuneøkonomi.

1 Introduksjon

Kommuner og fylkeskommuner eier store deler av kraftsektoren. Gjennom eierskapet i kraftsektoren mottar kommunene og fylkeskommunene deler av verdiskapningen som skjer i kraftsektoren. Eierskap er derimot ikke alene om å la kommuner og fylkeskommuner motta en del av verdiskapningen. Ved å være vert for det en rekke vertsinntekter som kan tilfalle kommuner og fylkeskommuner. Vertsinntekter gis gjennom eiendomsskatt, konsesjonskraft- og avgift, naturressursskatt og produksjonsavgift.

I 2021 og 2022 nådde kraftprisene nye høyder. De historiske høye prisene påvirker kommuner og fylkeskommuners inntekter og verdier i kraftsektoren, både gjennom eierskap og vertskap. For eierskap slår høyere priser ut i høyere inntjening, som alt annet likt vil øke kraftprodusenters utbyttekapasitet. En del av vertsinntektene blir også påvirket av kraftprisen og kommuner med kraftverk vil med økte kraftprisen få en økning inntekt fra disse inntektskildene.

Inntekter fra kraftsektoren er varierende per kommune. For de fleste kommuner vil ikke inntektene fra kraftsektoren være av noen størrelse til å behandles særskilt, mens de for andre kommuner vil utgjøre en betydelig andel av kommuneøkonomien. Under de historisk høye kraftprisene i 2021 og 2022 har ulike løsninger for hvordan kraftinntekter kommer innbyggere og næringsliv til gode blitt løftet frem, som blant annet gunstige fastprisavtaler og kontantstøtte til husholdninger og næringsliv.

To tidligere rapporter for TBU¹ ser på kommunesektorens eierskap i kraftsektoren, ECON i 2002 og ECON Pövy i 2008. ECON gjennomførte i 2002 en analyse for Kommunal- og regionaldepartementet, der vurderte kommuner og fylker sine inntekter fra eierskap i kraftsektoren. Analysen til ECON viste at inntekter gjennom salg, utbytte, renter og avdrag på ansvarlige lån ga norske kommuner og fylker nesten 50 milliarder kroner mellom 1997 og 2002. ECON Pövy vurderte i 2008 verdien av eierskapet i kraftsektoren for kommuner og fylkeskommuner. Beregningene deres anslår at totalverdien av egenkapitalen til kommuner og fylkeskommuner var på 163,5 milliarder kroner, etter at ekstern gjeld og ansvarlige lån fra eiere var fratrukket.

I denne rapporten vil vi estimere kommuner og fylkeskommuners inntekter fra kraftsektoren, både gjennom eierskap og vertskap, og hvordan inntektene blir disponert. Kapittel 2 ser på verdien som ligger i kommunalt og fylkeskommunalt eierskap i kraftselskaper. Hvilke inntekter eierskapet årlig generer, gjennom utbytter og ansvarlige lån, blir kartlagt i kapittel 3. I kapittel 4 beregner vi kommunale og fylkeskommunale inntekter gjennom å være vertskap for kraftanlegg, mens i kapittel 5 ser vi på framskrivinger av disse inntektene. I kapittel 6 ser vi på kraftinntektene samlet. I kapittel 7 ser vi på hvordan kraftinntektene blir disponert i kommunene og fylkeskommunene.

---

¹ Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU)

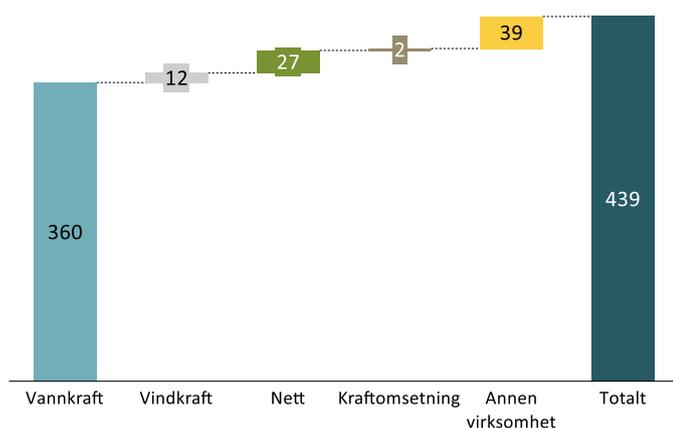
2 Verdi av eierskap

I dette kapitlet estimerer vi verdien av fylkeskommunalt og kommunalt eierskap i kraftsektoren. Vi har tatt utgangspunkt i kraftselskapers virksomhetsområder innen kraftproduksjon, nett, kraftsalg, fjernvarme og bredbånd med tilhørende bokførte balanseverdier per 31.12.2022.

2.1 Resultater

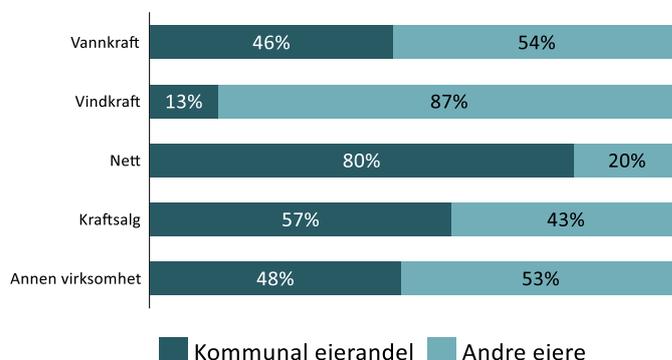
Figur 4 oppsummerer verdien av eierskapet (virkelig verdi av aksjer) til kommuner og fylkeskommuner i kraftnæringen.

Figur 4 Kommunalt og fylkeskommunalt eierskap innenfor kraftnæringen i milliarder kroner

Vannkraft alene består av 82 prosent av verdien av eierskapet med en verdi på 360 milliarder kroner. Annen virksomhet, som består primært av fiber/bredbånd og fjernvarmevirksomhet, er nest størst med 39 milliarder kroner, etterfulgt av eierskap i nettvirksomhet som består av 27 milliarder kroner. I tillegg kommer vindkraft og kraftsalg på henholdsvis 12 og 2 milliarder kroner.

Figur 5 Kommunalt eierskap per virksomhetsområde

Kommunalt eierskap varierer på tvers av de ulike virksomhetsområdene. Norske kommuner eier 46 prosent av verdiene innenfor vannkraft. Blant andre eiere er Statkraft den klart største eieren. For vindkraft er den kommunale eierandelen på 13 prosent av verdiene. For nett er kommunale eierandelen 80 prosent, der mesteparten av de andre eierne er Statkraft, KLP og samvirkeforetak. For kraftsalg og annen virksomhet er andelene henholdsvis 57 prosent og 48 prosent. I Vedlegg 1: Kommunale formuer per virksomhetsområde, beskrives det i mer detalj hvordan verdiene i vann- og vindkraft fordeles på prisområde, i tillegg til beregninger for kommunal netto rentebærende gjeld for alle virksomhetsområdene.

2.2 Metodikk og data

2.2.1 Vann og vindkraft

For vannkraft og vindkraft har vi fått tilgang til kraftverksdata med relevante tekniske størrelser, eierstruktur og eierandel. Outputen fra disse kraftverksdataene er samkoblet med aksjonærlisten fra skatteetaten og relevante regnskapstall fra Proff Forvalt, eksempelvis til beregning av netto rentebærende gjeld. Vi har hentet data fra NACE-kodene 35.111 – Produksjon av elektrisitet fra vannkraft og 35.112 – Produksjon av elektrisitet fra vindkraft. Deretter er kraftverksdata aggregert opp på totalnivå per prisområde og justert for kommunal eierandel. Denne informasjonen brukes videre inn i ett kontantstrømsoppsett per prisområde hvor vi regner ut

nåverdien av de diskonterte kontantstrømmene fra hvert enkelt prisområde, basert på standardiserte forutsetninger for småkraftverk og storkraft. Det er satt opp ett tilsvarende oppsett for vindkraft. En svært viktig faktor for kontantstrømmodellene er eurokursen, ettersom kraftproduksjon handles i euro. Vi har lagt til grunn nyeste eurokurs tilgjengelig på tidspunktet for utregningene, som da var på 11.51 NOK/€. Andre forutsetninger for kontantstrømmodellene ligger i Vedlegg 2: Forutsetninger og tilleggsinformasjon.

2.2.2 Nett

For nett har vi brukt aksjonærlisten fra skatteetaten og samkoblet den med selskap fra Proff Forvalt som inngår i NACE-koden 35.130 - Distribusjon av elektrisitet. Deretter har vi samkoblet dette mot selskapsbasen i THEMAs inntektsrammeprognose som inneholder den samme selskapsstrukturen som er publisert i varselet fra NVE og gjort noen mindre manuelle justeringer der blant annet fusjonerte selskapene i 2022 i aksjonærlisten er delt opp slik at nettkapitalen til selskaper fra inntektsramme-varselet for 2023 samsvarer med Proff Forvalt for å sikre riktig kommunal eierandel. Selskap som ligger i varselet til NVE som ikke inngår i selskapsoversikten i Proff Forvalt er manuelt lagt til og hensyntatt kommunal eierandel. Verdien av nettselskap er satt lik bokført kapital som gir et godt estimat på bransjenivå, da nettvirksomhet er regulert som følge av naturlig monopol. Videre er det justert for netto rentebærende gjeld basert på regnskapstall fra Proff Forvalt.

2.2.3 Kraftsalg og annet kraftvirksomhet

For kraftsalg og annen kraftvirksomhet (fiber/bredbånd, fjernvarme og nærvarme) har vi hentet ut selskaper fra følgende NACE-koder fra Proff Forvalt: 35.300 Damp- og varmtvannsforsyning og 61.100 Kabelbasert telekommunikasjon. Dette har vi samkoblet med skatteetatens aksjonærliste for å finne kommunal eierandel i de respektive selskapene. Verdien i kraftsalg er basert på en multiplerebetraktning der vi har brukt 3-årig gjennomsnittlig EBITDA og

en EV/EBITDA multiplere på 5. Ser vi på kraftomsetningslesleskapene på børs ser vi en EV/EBITDA på mellom 0.4-5, mens mindre, kraftsalgsaktører har klart å ha noe mer lojale kunder og dermed en implisitt høyere multiplere. Dersom vi ser det opp imot inntjening per kunde på ca. 3500 NOK per målepunkt multiplisert med ca. 3.3 millioner målepunkt i Norge, tilsvarer dette ca. 11.6 mrd. NOK, som ligger i området rundt EV/EBITDA-betraktningen. Det er derimot viktig å påpeke at inntjening per kunde varierer mellom strømforbruker i segmenter og med tilleggstjenester. Deretter justerer vi også her for netto rentebærende gjeld med der vi antar at kommunens andel av gjelden er lik som andelen av totalkapitalen/egenkapitalen.

Flere kraftselskaper med kommunalt eierskap har investert i bredbåndinfrastruktur over en lengere periode. NKOM viser til at 96,6 prosent av alle husstandene og 95,9 prosent av alle aktive virksomheter i Norge har tilgang til fast bredbånd. Bredbåndsvirksomheten er i mange tilfeller organisert som en del av kraftselskapene, ofte som et datterselskap i et kraftkonsern. Derfor utgjør bredbåndsvirksomhet en vesentlig del av både konsernbidrag og utbyttegrunnlag i mange kommunalt eide konsernselskaper, og det er derfor naturlig å ta med bredbåndsvirksomhet som en del av formuebetraktningen av kommunalt eierskap i kraftsektoren. For bredbåndsvirksomhet har vi anlagt samme metode med en multiplere på 20xEBITDA. Investeringer i bredbånd er av langsiktig karakter og viser en prising på rundt 20xEBITDA. Et konkret eksempel er Sola kommune sitt salg av Sola Bredbånd AS. Sola Bredbånd AS har vært 100 prosent eid av Sola kommune siden oppstart i 2003 og ble nylig solgt i 2023. I denne transaksjonen ble Sola Bredbånd priset til om lag 515 millioner kroner, basert på en brutto selskapsverdi på 100 prosent basis (Sola kommune, 2022). EBITDA var ca. 23 millioner kroner for Sola Bredbånd i 2022 og prising utgjør da en multiplere på noe over 20x. Prisingen vil variere med teknologi, vekstpotensial og andre tjenester som tilbys, men legges til grunn som et rimelig estimat på verdien av bredbåndsvirksomheter i denne sammenheng.

3 Utbytte og ansvarlig lån

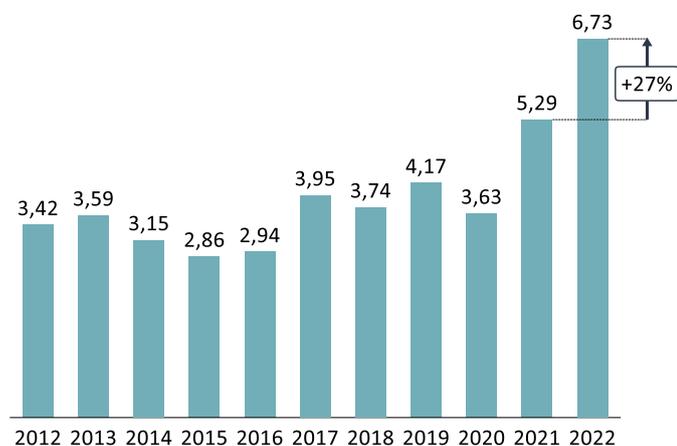
I det forrige kapitelet estimerte vi verdien av det kommunale og fylkeskommunale eierskapet i kraftsektoren. I dette kapitelet skal vi undersøke hvilken løpende direkte avkastning som eierskapet har skapt. Den løpende direkte eieravkastningen består primært av årlige utbytter fra de kommunaleide selskapene i kraftnæringen, men også renter på ansvarlige lån.

3.1 Utbytte

Oppsummering og resultater

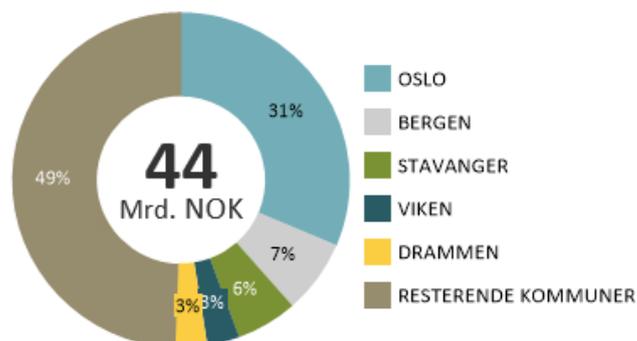
Vi har kartlagt utbytter fra kraftsektoren til kommuner og fylkeskommuner fra 2012 til 2022. Utbytterne refererer til avsatt utbytte i det aktuelle regnskapsåret, ikke året der eierne får utbetalingen. Eksempelvis viser utbyttetallene fra 2022 de utbytterne kommunene får utbetalt i 2023.

Figur 6 Utbytte fra kraftsektoren til kommunene i milliarder kroner

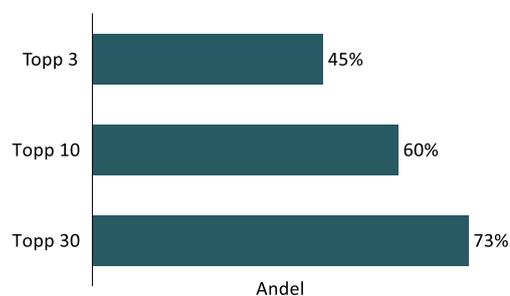
Figur 6 over viser årlige utbytter til kommuner og fylkeskommuner fra kraftnæringen. Ikke overraskende økte utbytterne kraftig i 2021 og 2022 som følge av de rekordhøye strømprisene. Utbytte for 2022 var på ca. 6,7 milliarder kroner som er ca. 2/3 deler høyere enn snittet for 2012 til 2022. Vi ser også fra figuren at utbytte i 2020 var relativt lavt, som er grunn til å anta har sammenheng med de lave strømprisene det året.

Figur 7 Akkumulert utbytte fordelt på utvalgte kommuner

Som Figur 7 viser har Oslo kommune historisk sett fått en stor andel av utbytterne fra kraftsektoren gjennom utbytterne fra Hafslund AS og tidligere E-CO. For Bergen, Stavanger og Drammen kommer utbytteinntektene fra store eierandeler i henholdsvis Eviny (tidligere BKK), Lyse og Å Energi (tidligere Agder Energi og Glitre Energi). Viken fylkeskommune, tidligere Akershus, Buskerud og Østfold fylkeskommune, har også hatt betydelig utbytteinntekter de siste ti årene. For perioden 2012 til 2022 er det akkumulerte utbytteinntektene til kommunene på 44 milliarder kroner. Figur 8 under viser at de topp 3 kommunene med høyest utbytteinntekter, Oslo, Bergen og Stavanger, har mottatt litt under halvparten av alle utbytteinntektene. Topp 10 kommuner har mottatt 60 prosent av inntektene, mens topp 30 har mottatt 73 prosent.

Figur 8 Andel av akkumulerte utbytter i prosent

Metodikk og data

For å kartlegge utbytte fra kraftsektoren har vi hentet ut utbyttedata fra alle NACE-bransjene brukt i kapittel 2 og samkoblet datasettet med aksjonærlisten for å finne kommunal utbytteandel fra kraftsektoren. Vi har vært innom flere metoder for å regne oss frem til kommunal utbytteandel fra kraftsektoren, men landet på at det ble mest riktig å aggregere utbytte, justert for kommunal eierandel, fra selskaper som er direkte eid av kommuner. Fordelen med en slik tilnærming er at vi ser på faktiske utbytter som kommunene mottar. Ulempen derimot er at noen av kraftselskapene, spesielt store konsern, også har eierinteresser i annen virksomhet enn kraftsektoren, slik at noe av utbytte ikke direkte stammer fra kraftvirksomhet. Samtidig, så vil sannsynligvis slik virksomhet være investeringer som er gjort opprinnelig med opptjente midler fra kraftvirksomhet, som innebærer at det er kraftsektoren som har muliggjort utbytteinntekter fra andre virksomhetsområder.

En annen metodisk utfordring er bidrag fra datterselskapene utenom kraftvirksomhet i et konsern. Datterselskaper kan betale konsernbidrag til holding/konsernselskapet, mens vi ikke klarer å skille det som blir utbetalt utbytte i holding/konsernselskapet til kommuner fra annen virksomhet. Basert på flere stikkprøver virker ikke dette å være et betydelig problem, spesielt med tanke på at eierskap i annen virksomhet kan ha oppstått ved bruk av opptjente midler fra kraftrelatert virksomhet. Videre har vi fulgt eierstrukturen fra bunn til topp ved å undersøke fra selskap til kommune, men også fra topp til bunn ved å gå fra kommune til selskap. Dette har vi gjort blant annet for å fjerne eierselskap hvis det ligger under samme NACE-kode i Proff Forvalt, eksempelvis Fjordkraft og Elmera Group. Til slutt har også en utfordring vært selskaper som er kommunalt direkte-eid og som har eierskap i et eller flere selskaper innenfor NACE-bransjene, men som Proff Forvalt ikke har utbytte data for. Dette har vi løst ved å gå manuelt gjennom selskapene som manglet utbytte og supplert med utbytte data fra årsrapporter ved behov. Det er en risiko for at

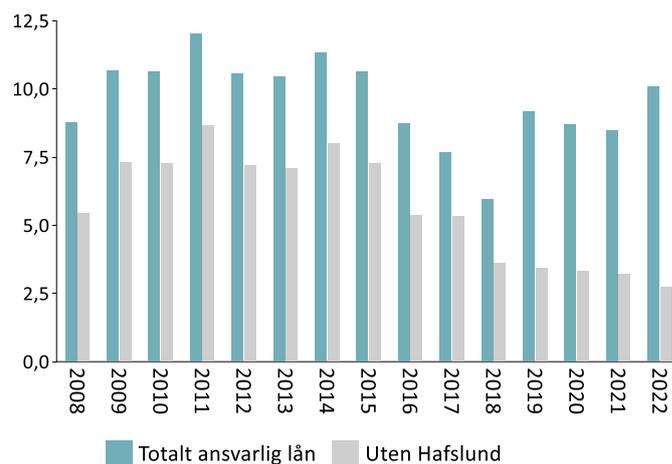
noen selskaper og respektive utbytter har blitt utelatt, men eventuelle utbytter vil da være svært marginale sammenlignet med utbyttene i vårt datasett.

3.2 Ansvarlig lån

Oppsummering og resultater

Ansvarlig lån i kraftsektoren er et lån til et kraftselskap der långiver i de aller fleste tilfeller er kommuner eller fylkeskommuner som eier det aktuelle selskapet. Flere kommuner og fylkeskommuner i Norge med eierskap i kraftselskaper har omgjort egenkapital til ansvarlig lån. Fordelen med en slik konvertering er at selskapet kan trekke fra rentekostnadene i det skattepliktige resultatet, mens tilhørende renteinntekt ikke beskattes for kommunen (Finansdepartementet, 2019). Renteinntektene på de ansvarlige lånene gir en direkte avkastning på tilsvarende måte som utbytte, men risikoen er ulik mellom aksjer og ansvarlige lån. Avdrag på lån føres enten i driftsregnskapet eller investeringsregnskapet, og standarden definerer om avdragene klassifiseres som driftsutgift eller investeringsutgift.

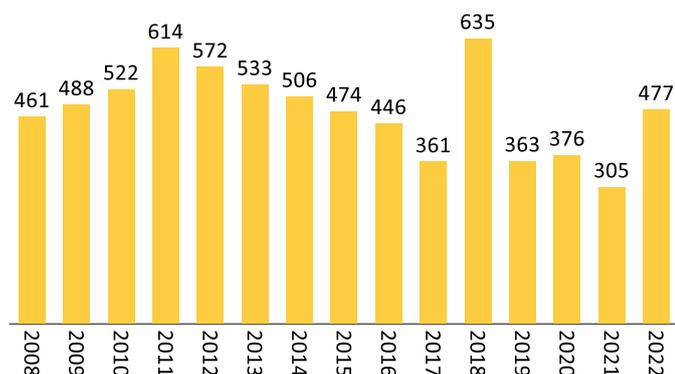
Figur 9 Totalt utstedte ansvarlige lån i milliarder kroner

Figur 9 over viser utstedte ansvarlige lån i norske kraftselskaper fra vårt utvalg av de 30 største kraftselskapene i Norge. Gjennomsnittlig utstedt lån for perioden har vært ca. 9,5 milliarder med ca. 10 milliarder utestående i 2022. De siste årene har Hafslund økt sine ansvarlige lån fra ca. 3,3 til 7,3

milliarder kroner. Selskapet har dermed godt over halvparten av de totale ansvarlige lånene i 2022. Hvis vi ekskluderer Hafslund, ser vi derimot en fallende trend de siste årene.

Figur 10 Totale renteinntekter fra ansvarlige lån i millioner NOK

Årlig har de ansvarlige lånene skapt ca. 500 millioner i renteinntekter, der mesteparten går til norske kommuner og fylkeskommuner. Siden 2011 ser vi en negativ trend i renteinntekter med unntak av 2018 og 2022. For 2018 er hovedårsaken for økningen Eidsiva Energi AS som betalte 339 millioner i renter og konverterte sitt ansvarlige lån til egenkapital. For 2022 er det hovedsakelig økte renter i forbindelse med Hafslunds økning i ansvarlige lån som forklarer økningen.

I tillegg til Hafslund står Lyse bak om lag 16 prosent av de ansvarlige lånene i 2022. Lyse har per 2022 et utestående lån på 1,5 milliarder kroner med årlige avdrag på 100 millioner kroner, samt renter. Rentene er basert på tremåneders NIBOR-rente med et 2 prosent tillegg for risiko, som er en normal metode for å fastslå renter på ansvarlige lån. Långiverne til

Lyse sitt ansvarlige lån er de fire største eierkommunene av selskapet.

Tabell 1 under viser hvordan utestående ansvarlig lån, årlige renter og avdrag fordeler seg på de fire kommunene.

Tabell 1 Ansvarlig lån eksempel Lyse. Tall i millioner kroner

Eier	Eier andel	Utestående ansvarlig lån	Renteinntekter	Avdrag
STAVANGER KOMMUNE	46%	917	40	57
SANDNES KOMMUNE	20%	391	17	24
Sola kommune	9%	175	8	11
Time kommune	6%	117	5	7
Øvrige eiere	20%	0	0	0

Metodikk og data

Data for utestående lån, avdrag og renter er hentet fra de ulike selskapene sine årsrapporter. Vi har valgt å sette søkelys på de om lag 30 største kraftselskapene i Norge for perioden 2008 til 2022, se Vedlegg 2: Forutsetninger og tilleggsinformasjon for liste. Hvor detaljert og transparent selskaper rapporterer ansvarlig lån varierer. Eksempelvis rapporterer noen selskaper utestående lån i årsrapporten, men det er utfordrende å finne tilhørende rentekostnad. Følgelig er en mulig feilkilde at vi ikke har fått kartlagt noen lån, avdrag eller renter fra utvalget. I tillegg er det sannsynlig at noen mindre kraftselskaper utenfor utvalget også har ansvarlige lån. Men gitt deres størrelse er dette antakelig relativt små beløp i både lån og renteinntekter. Totalt sett innebærer dette at våre estimater kan bli ansett som konservative.

4 Vertsinntekter

Omtrent halvparten av de kommunale og fylkeskommunale verdiene i kraftsektoren kommer fra vertsinntekter. Vertsinntekter er inntekter kommunene og fylkeskommunene mottar ved at et kraftverk- og/eller anlegg ligger innenfor deres område. I 2023 er det fem forskjellige typer vertsinntekter fra kraftsektoren: Eiendomsskatt, konsesjonsavgift, konsesjonskraft, naturressursskatt og produksjonsavgift. I dette kapitlet estimeres de kommunale og fylkeskommunale vertsinntektene fra kraftsektoren, både hvordan inntektene har utviklet seg de siste årene og hvordan de vil utvikle seg fremover.

4.1 Eiendomsskatt

Eiendomsskatt er en skatt som skrives ut av hver enkelt kommune. Det er opp til kommunene selv hvilke type eiendommer de ønsker å skattlegge og hvor mye, innenfor visse begrensninger. Kommunestyret kan velge blant syv forskjellige områder de ønsker å skrive ut eiendomsskatt på. Dette er:

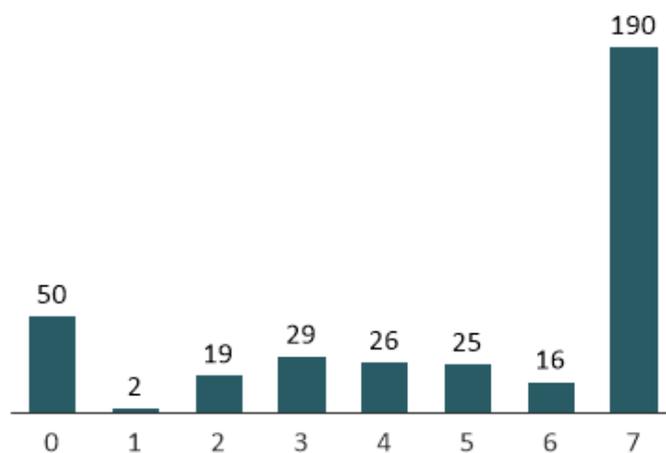
- 1) fast eiendom i hele kommunen
- 2) fast eiendom i hele kommunen unntatt næringseiendom, kraftanlegg, kraftnett, vindkraftverk og petroleumsanlegg
- 3) bare på fast eiendom i områder utbygd på byvis
- 4) både på fast eiendom i områder utbygd på byvis og på næringseiendom, kraftanlegg, kraftnett, vindkraftverk og petroleumsanlegg
- 5) både på fast eiendom i områder utbygd på byvis og på kraftanlegg, kraftnett, vindkraftverk og petroleumsanlegg
- 6) bare på næringseiendom, kraftanlegg, kraftnett, vindkraftverk og petroleumsanlegg
- 7) bare på kraftanlegg, kraftnett, vindkraftverk og petroleumsanlegg

Kraftsektoren vil være eiendomsskattepliktig i kommuner som enten skriver eiendomsskatt på område 1, 4, 5, 6, eller 7 i listen

over. SSB fører oversikt over kommuners eiendomsskatt, og da hvilke av områdene i listen over kommunene skriver ut eiendomsskatt på (SSB, 2023). I SSB sin database, som er basert på den nasjonale regnskapsrapporteringen KOSTRA, kan man se at hele 86 prosent av landets kommuner skriver ut eiendomsskatt som inkluderer kraftsektoren, mens 14 prosent av kommunene ikke gjør det.

Kommunene beslutter også skattesatsen, med et tak på 7 promille (4 promille for bolig- og fritidseiendommer) (Skatteetaten, 2023). Det er også mulig å differensiere skattesatsen mellom bolig- og fritidseiendommer og andre eiendommer. Figur 11 viser fordelingen av eiendomsskattesatser som gjelder kraftanlegg, kraftnett og vindkraftverk (SSB, 2023). I figuren kan man se at over halvparten av kommunene har rapportert inn en eiendomsskattesats på 7 promille i 2023. Som kjent fra avsnittet over, er det 14 prosent av kommunene som ikke har eiendomsskatt på kraftanlegg og dermed 50 kommuner som står med null som skattesats i figuren.

Figur 11 Antall kommuner per eiendomsskattesats 2023 (oppgitt i promille) Kilde: SSB (SSB, 2023)

4.1.1 Eiendomsskatt vannkraft

Vannkraftverk betaler eiendomsskatt etter kraftverkets eiendomsskattegrunnlag og den gjeldende kommunes

eiendomsskattesats. Beregningen av eiendomsskattegrunnlaget er ulikt for kraftverk med en påstemplet merkeytelse over og under 10 MVA.

For vannkraftverk under 10 MVA settes eiendomsskattegrunnlaget lik skattemessig verdi per 1. januar i skattefastsettingsåret. (Lovdata, u.d.). Skattemessig verdi er definert som anskaffelseskostnaden fratrukket akkumulerte avskrivninger.

Vannkraftverk med en påstemplet merkeytelse på 10 MVA og mer verdsettes til antatt salgsværdi pr. 1. januar i fastsettingsåret ved taksering av fremtidige inntekter og utgifter over ubegrenset tid. Figur 12 gir en forenklet fremstilling av beregningen av formuesverdien som ligger til grunn i eiendomsskattegrunnlaget for disse kraftverkene. Der gjennomsnitt blir tatt i bruk ser man på gjennomsnitt de siste fem årene.

Figur 12 Beregning av formuesverdi for kraftverk med påstemplet merkeytelse fra 10 MVA og over.

	Gjennomsnittlige salgsinntekter
—	Gjennomsnittlige driftskostnader
—	Gjennomsnittlig grunnrenteskatt
<hr/>	
=	Konstantstrøm på drift
÷	Kapitaliseringsrente
<hr/>	
=	Nåverdi av kontantstrøm over uendelig tid
—	Fremtidige utskiftningskostnader
<hr/>	
=	Formuesverdi

For å sikre mer forutsigbarhet i eiendomsskatteinntekten, samt en minimumsinntekt, for kommunen ble det fra

eiendomsskatteåret 2001 innført en minimumsverdi på eiendomsskatten for vannkraftverk over 10 MVA. Fra eiendomsskatteåret 2004 ble det også innført en maksimumsverdi. Innføringen innebærer at eiendomsskattegrunnlaget har en grense oppad og nedad, sett mot deres gjennomsnittlige produksjon de siste syv årene. Den øvre og nedre grensen har blitt justert flere ganger, men har siden eiendomsskatteåret 2013 ligget på 2,74 kr per kWh som øvre grense og 0,95 øre per kWh som nedre grense. Dersom beregnet formuesverdi er utenfor intervallet minimums- og maksimumsverdien gir, vil eiendomsskattegrunnlaget bli satt lik grensen den krysser.

Skatteetaten fastsetter eiendomsgrunnlaget for vannkraftverk. Deres data viser eiendomsskattegrunnlag per kommune, der det er fem eller flere vannkraftverk, og totalt eiendomsskattegrunnlag per år. For kommuner med mindre enn fem vannkraftverk er andelen av totalt eiendomsskattegrunnlag som ikke er kjent hvilken kommune den tilhører fordelt til resterende kommuner etter installert effekt i NVEs vannkraftdatabase (NVE, 2023). Denne er fordelingen er noe forenklet, da databasen tar for seg beliggenheten av kraftstasjonen, mens hele kraftverket og reguleringsanlegg mm. kan strekke seg over flere kommuner.²

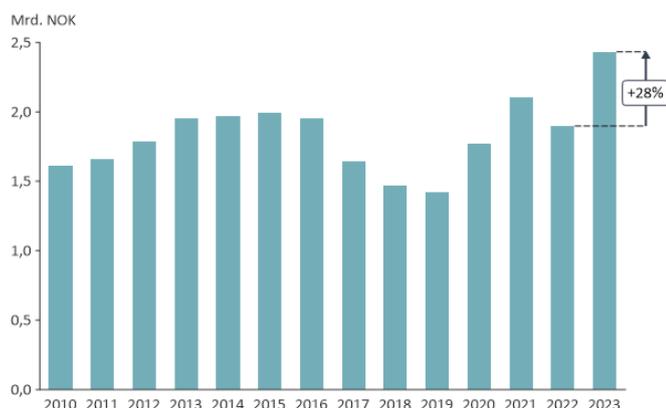
Figur 13 viser total eiendomsskatt fra vannkraftverk mellom 2010 og 2023. Tidligere kan en se at kommunenes skatteinntekt samlet lå mellom 1,5 og 2 milliarder kroner. Ettersom formuesverdien på vannkraftverk over 10 MVA blir beregnet på fem års gjennomsnittlige kraftpriser kan vi se skatteinntekten svinge i takt med kraftpriser – til en viss grad. Kraftprisen var i 2020 historisk lav og falt med nesten 80 prosent fra året før. Eiendomsskatten blir utskrevet to år etter inntektsåret, noe som gjør at lave priser i 2020 først slår inn i 2022. Grunnen til at fallet i eiendomsskatten ikke er større kan

² Kraftstasjon er der primærenergien omgjøres til elektrisk energi. Kraftverket omfatter mer enn selve stasjonen, som blant

for eksempel demninger, reguleringsmagasiner, tunneler og o.l.

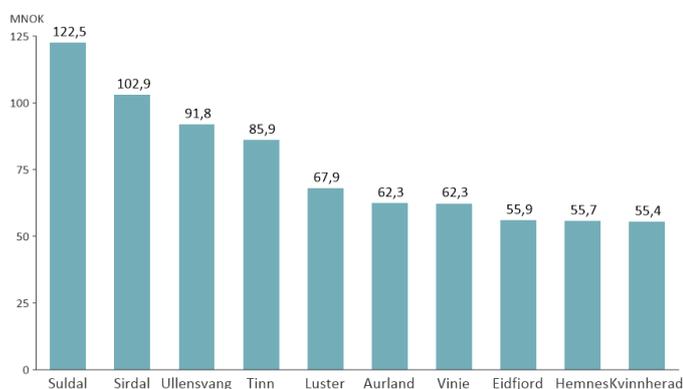
skyldes at kraftverk under 10 MVA ikke påvirkes av kraftprisen ved beregning av formuesverdi, kraftprisen er basert på et femårig snitt som vil begrense variasjonen fra år til år og enkelte kraftverk kan være bundet av minimumsverdien. Samme argumentene kan man stå seg for forklaringen om den begrensede oppgangen mellom 2022 til 2023, da historisk høye inntekter i 2021 ble tatt med i beregningen.

Figur 13 Utskrevet eiendomsskatt fra vannkraftverk fra 2010 til 2023

Av kommunene med høyest inntekter fra eiendomsskatt fra vannkraft, vil alle de ti øverste kommunene motta over 50 MNOK i 2023. Høyest på listen er Suldal, som blant annet er vert for to av de fire største vannkraftverkene i Norge (NVE, 2023).

Figur 14 Topp 10 eiendomsskatt vannkraft fra inntektsår 2021/utskrevet 2023

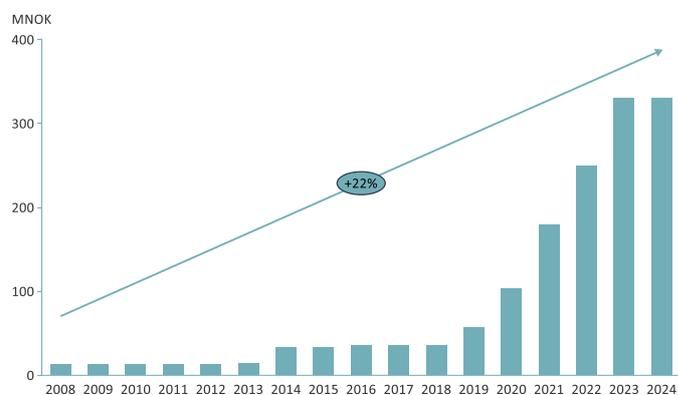
4.1.2 Eiendomsskatt vindkraft

Eiendomsskatt for vindkraft tilfaller kommunen som er vert for vindkraftanlegget. I likhet med vannkraft er det er to års

tidsetterslep, som gjør at eiendomsskattegrunnlaget som er beregnet på ligningen for 2022 blir utskrevet i 2024. Ulikt fra vannkraft er at eiendomsskattegrunnlaget settes lik teknisk verdi, eller avkastningsverdi når det gir best uttrykk for verdien. Kommunen er ansvarlig for fastsettelsen av skattegrunnlaget.

I denne rapporten er det tatt utgangspunkt i at vindkraftverkene verdsettes til deres tekniske verdi, og at deres tekniske verdi er tilnærmet lik deres nyverdi. Nyverdi er så estimert per kraftverk, basert på kraftverkets installerte effekt. Figur 15 viser total estimert eiendomsskatt fra vindkraftverk fra 2008 til 2024. Her ser man at fra 2008 til 2024 har eiendomsskatten gjennomsnittlig økt med 22 prosent årlig. Store deler av økningen kommer mellom årene 2020 og 2023, noe som er i tråd med at en rekke vindkraftprosjekter stod ferdige mellom 2018 og 2021. Ser man på perioden fra 2019 til 2023 økte eiendomsskatten i snitt med 56 prosent årlig.

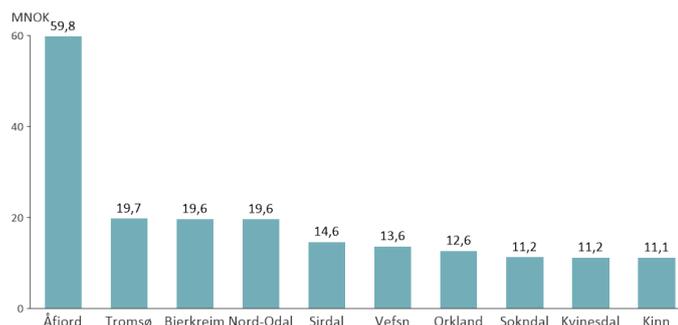
Figur 15 Estimert utskrevet eiendomsskatt fra vindkraft basert på nyverdi fra 2008 til 2024

Figur 16 går nærmere inn i søylen for utskrevet eiendomsskatt i 2024 og viser frem de ti kommunene med høyest estimert eiendomsskatt fra vindkraft, basert på inntektsåret 2022. Åfjord, som landets største vindkraftkommune, kommer naturligvis ut på topp, med en estimert eiendomsskatt utskrevet i 2024 på nesten 60 MNOK. Estimaten er i tråd med hva Åfjord budsjetterer med å motta i eiendomsskatt 2024, som er 62,5 MNOK (Åfjord, 2023). Selv om estimatene virker å treffe ganske godt kan fordelingen mellom enkelte kommuner fra noen vindkraftverk være noe feil. Det skyldes at enkelte vindkraftverk ligger på grensen mellom to kommuner og

dermed vil betale eiendomsskatt til begge kommunene. Fordelingen av eiendomsskatten mellom kommunene i disse tilfellene er ikke kjent, og i estimatet er det tatt utgangspunkt i at eiendomsskatten tilfaller kommunen som er oppført i NVE sin vindkraftdatabase (NVE, 2023).

Figur 16 Topp 10 kommuner etter estimert eiendomsskatt fra vindkraftverk inntektsåret 2022/utskrevet 2024

4.1.3 Eiendomsskatt nettanlegg

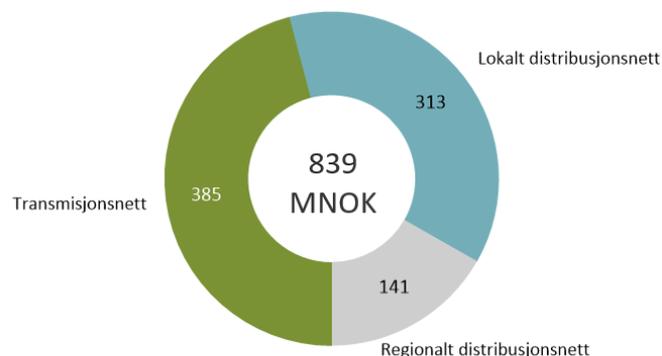
Nettselskapene betaler eiendomsskatt til kommunene, dersom kommunene skriver eiendomsskatt på kraftanlegg. Eiendomsskatten nettselskapene betaler til hver kommune tilsvarer skattegrunnlaget ganget med eiendomsskattesatsen. Skattegrunnlaget på nettanlegg settes etter teknisk verdi eller avkastningsverdi når det gir best uttrykk for verdien (Lovdata, u.d.).

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) er ansvarlig for å hvert år fastsette tillatt inntekt for alle nettselskapene i Norge. Den tillatte inntekten avgjør hvor mye et nettselskap kan ta i nettleie fra sine kunder og skal dekke nettselskapets kostnader. En av kostnadene som full blir dekket av tillatt inntekt er eiendomsskatten. Datagrunnlaget for utregning av nettselskapenes tillatte inntekt publiseres på RMEs nettsider, og inneholder dermed eiendomsskatt per nettselskap.

Ettersom det fastsettes tillatt inntekt per nettnivå, har RME data på innbetalt eiendomsskatt per nettselskap per nettnivå.

Figur 17 Innbetalt eiendomsskatt per nettnivå 2021 (MNOK)

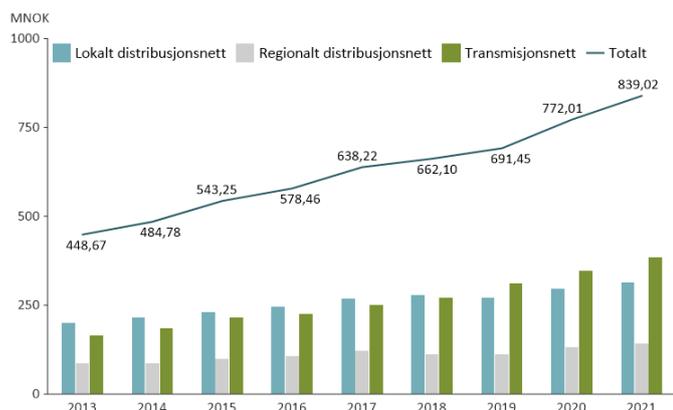
Kilde: RME

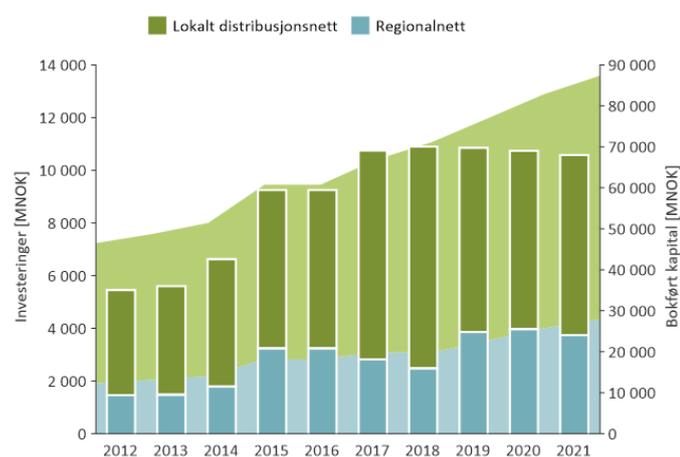
Figur 17 viser samlet innbetalt eiendomsskatt fra nettselskapene i 2021 per nettnivå. I figuren kan man se at transmisjonsnettet³ var den største kilden til eiendomsskatt i 2021, tett etterfulgt av lokalt distribusjonsnett⁴. Ti år tilbake i tid viser Figur 18 at eiendomsskatt på nettanlegg har steget betraktelig den siste tiden og omtrent doblet seg fra 2013 til 2021. Årsaken til denne doblingen kan være flere, som blant annet økende eiendomsskattesatser, utbygging av nytt nett, reinvesteringer som gir økt verdi av eksisterende nett og høyere takster for ulike typer nettanlegg (for eksempel som følge av inflasjon). Figur 19 viser at den bokførte verdien av lokalt- og regionalt distribusjonsnett nesten har doblet seg fra 2012 til 2021, i tråd med veksten i eiendomsskatten (RME, 2023).

³ Transmisjonsnett er kraftledninger med 300 og 420 kV spenning. Regionalt distribusjonsnett har 66 og 132 kV spenning. Lokalt distribusjonsnett har 0,23 – 22kV spenning.

Figur 18 Samlet innbetalt eiendomsskatt for nettanlegg fra 2013 til 2021

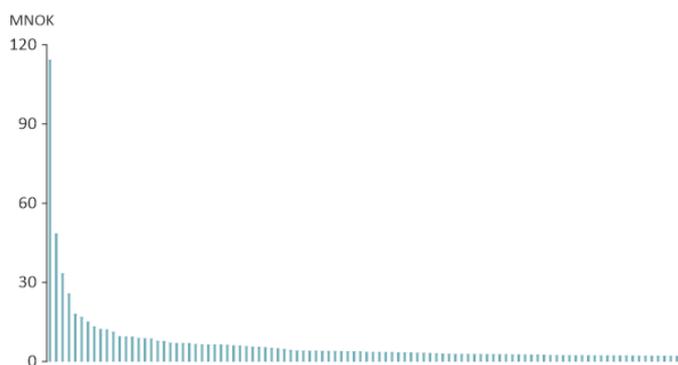

Figur 19 Investeringer og bokført verdi av lokalt og regionalt distribusjonsnett

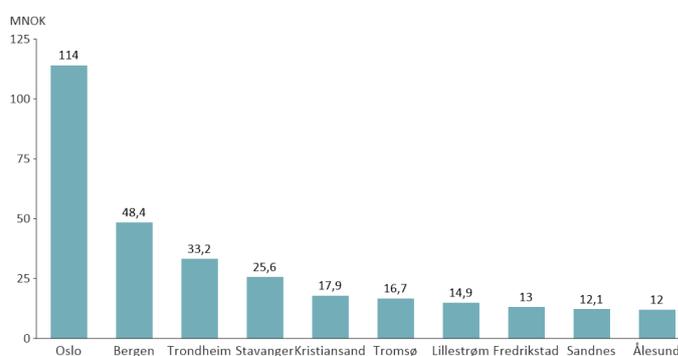

Dataen på eiendomsskatt for nettanlegg er fordelt per nettselskap per nettnivå. Nettselskapenes områder følger verken kommune- eller fylkesgrenser. Hvor mye eiendomsskatt som går fra nettselskapene til hver enkelt kommune er dermed ukjent. Til å fordele eiendomsskatten per kommune er totalt kraftforbruk fratrukket forbruk fra industri brukt. I Figur 11 ser man at det er 50 kommuner som ikke skriver eiendomsskatt på kraftanlegg og de er dermed utelukket fra estimeringen av eiendomsskatt per kommune. Figur 20 viser hvordan fordelingen ser ut når kraftforbruk, fratrukket industri, blir brukt som fordelingsnøkkel. Skatteinntektene trekker seg da mot de mer befolkningsrike kommunene. En slik fordeling vil ikke være helt korrekt, men er trolig den beste fordelingsnøkkelen fra offentlige datakilder. Figur 21 viser nærmere de ti øverste kommunene.

Figur 20 Estimert fordeling av eiendomsskatt fra nettanlegg, utskrevet 2021 (topp 100)

Figur 21 Topp 10 etter estimert eiendomsskatt nett utskrevet 2021

4.2 Konesjonsavgift

Konesjonsavgift er en kompensasjon fra kraftverkseier til kommuner som blir berørt av utbygging eller utbygging av vannkraft og staten. Avgiften er en erstatning eventuelle skader og ulemper som kommer av vassdragsreguleringen, og som ikke blir kompensert for på annet vis. I tillegg skal avgiften gi kommunene en andel av verdiskapningen som skjer på deres grunn.

Konesjonsavgiften beregnes ved å multiplisere kraftverkets kraftgrunnlag med en avgiftssats satt av NVE i konesjonen (NVE, 2004). Kraftgrunnlaget blir fastsatt av NVE gjennom hver enkelt konesjon. Det er en teoretisk beregning av effekten et kraftverk kan gi, oppgitt i naturhestekrefter (nat.hk). Avgiftssatsen blir også fastsatt av NVE i konesjonen. Normalt blir satsen satt til 24 kr/nat.hk til kommuner og 8 kr/nat.hk til staten (Finansdepartementet, 2019). Satsen blir videre justert

hvert femte år etter Statistisk Sentralbyrås gjennomsnittlige konsumprisindeks.

Avgiften beregnes både for ervervs- og reguleringskonsesjoner, som så kalles ervervsavgift og reguleringsavgift. Dersom et kraftverk benytter begge konsesjonstypene, trekkes avgiften fra reguleringsavgiften fra ervervsavgiften. Kraftverkseier betaler da reguleringsavgiften og eventuelt det overskytende av ervervsavgiften, såkalt netto ervervsavgift.

Avgiften fordeler seg gjennom en ervervsavgift og en reguleringsavgift. Reguleringsavgiften fordeler seg videre mellom overføringskommunene, altså kommunene som blir fraført vann fordi en elv overføres til eller innen det regulerte vassdraget. Overføringskommunene får 50 prosent av kraftgrunnlaget som det overførte vannet bidrar med til det regulerte vassdraget. Det som er igjen av konsesjonsavgiften etter at overføringskommunene har fått sin del, fordeles mellom magasinkommunene og elvekommunene. Magasinkommunene får minst 80 prosent av det resterende, mens elvekommunene får inntil 20 prosent. Fordelingen blir fastsatt av NVE og behandles på nytt hvert tiende år. Det som er igjen av konsesjonsavgift etter at reguleringsavgiften er fratrukket kalles netto ervervsavgift og tilfaller fallkommunen.

Historisk konsesjonsavgift

NVE har ansvar for å fastsette konsesjonsavgiftene og sitter dermed på statistikk over årlig innbetalt konsesjonsavgift. Deres data over konsesjonsavgift betalt til kommuner viser at siden 2008 og frem til 2022 har samlet konsesjonsavgift steget med omtrent 35 prosent, fra 530 MNOK til 719 MNOK. Økningen vi ser fra år til år styres av inflasjonsjustering av avgiftssatsen og idriftsettelse av nye kraftverk. I Figur 22 kan en se at samlet konsesjonsavgift stiger noe stegvis, noe som tyder på at økningen i samlet avgift i hovedsak er drevet av inflasjonsjustering av avgiftssatsen.

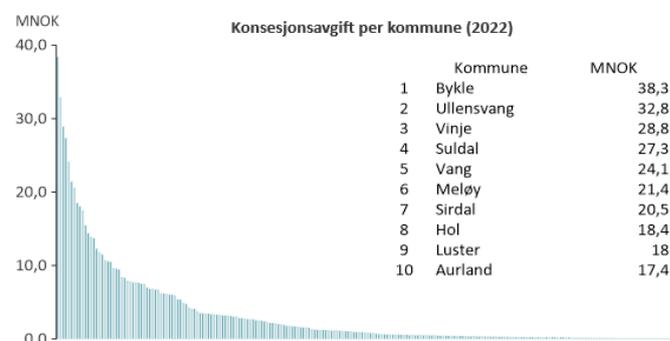
Figur 22 Samlet konsesjonsavgift til kommuner siste 15 år.

Kilde: NVE

På kommunalt nivå ser man at det er Bykle kommune som mottok mest i konsesjonsavgift i 2022, med 38,3 MNOK, etterfulgt Ullensvang og Vinje med hhv. 32,8 MNOK og 28,8 MNOK. De største kommunene sitter igjen med store deler av samlet innbetalt konsesjonsavgift. De ti kommunene som mottar mest utgjør til sammen over 30 prosent av totalen, mens de 20 største utgjør over 50 prosent av totalen.

Figur 23 Konsesjonsavgift per kommune 2022. Kilde: NVE

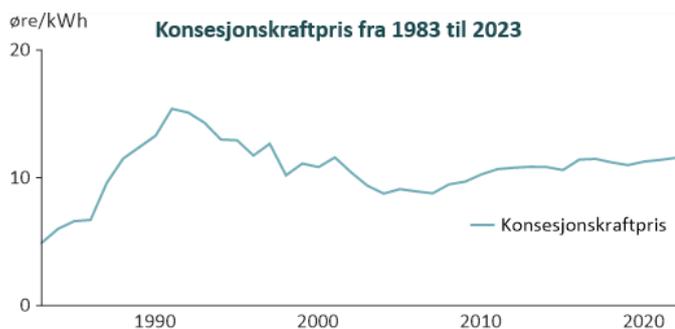

4.3 Konsesjonskraft

Konsesjonskraft skal sikre vertskommunene tilgang på rimelig kraft. Gjennom konsesjonskraften har kommunene rett på en andel av kraftverkets produksjon til en pris som i utgangspunktet avtales mellom kraftverkseier og kommunene. Om det ikke blir enighet mellom kraftverkseier og kommunene om prisen skal det i konsesjoner etter 1959 benyttes Olje- og energidepartementets årlige konsesjonskraftpris (Finansdepartementet, 2019). Konsesjonskraftprisen skal være et gjennomsnitt av selvkost for et representativt utvalg vannkraftverk. For konsesjoner før 1959 blir

konsesjonskraftprisen basert på en beregning av det enkelte kraftverkets selvkost. I Figur 24 vises konsesjonskraftprisen fra 1983 til 2023. Grafen viser at prisen har steget jevnt siden starten av 2000-tallet og har de siste åtte årene ligget mellom 11-12 øre/kWh.

Figur 24 Konsesjonskraftpris fra 1983 til i dag. Kilde: NVE

I likhet med konsesjonsavgiften bestemmes mengden konsesjonskraft av kraftgrunnlaget. Etter vassdragreguleringsloven §22 skal kraftverkseier avstå inntil 10 prosent av kraftgrunnlaget til kommuner eller fylkeskommuner som er berørt av kraftanlegget.

Dersom mengden konsesjonskraft overstiger kommunens kraftforbruk til alminnelig forsyning, fordeles den overskytende mengden til fylket. Fordelingen av konsesjonskraften mellom berørte kommuner er ikke lik fordelingen av konsesjonsavgiften.

Verdien av konsesjonskraft

Verdien av konsesjonskraften ligger i muligheten til å erverve kraft til konsesjonskraftpris og deretter selge denne kraften i markedet. Den resulterende fortjenesten per kWh beregnes som differansen mellom salgsprisen i markedet og konsesjonskraftprisen, inkludert nettleie for innmating av kraft. Dette utgjør kommunens inntekt per produsert kWh.

NVE har som konsesjonsmyndighet oversikt over hvor mye hver kommune har mottatt av konsesjonskraft hvert år. I SBB sin tabell med kraftforbruk per kommune (Statistisk Sentralbyrå, 2023) er forbruket delt i tre kategorier: Bergverksdrift og industri, tjenesteyting og husholdninger og jordbruk. I beregningen av konsesjonskraftens verdi antas

alminnelig forbruk å omfatte tjenesteyting, husholdninger og jordbruk. Selv om denne antagelsen mest sannsynlig ikke er helt nøyaktig, er det trolig den mest presise med tilgjengelige data. I realiteten vil alminnelig forbruk trolig også inkludere noe av forbruket som SSB kategoriserer som "Bergverksdrift og industri", noe som i sin tur vil øke andelen av konsesjonskraft til for fylkeskommunen i beregningen.

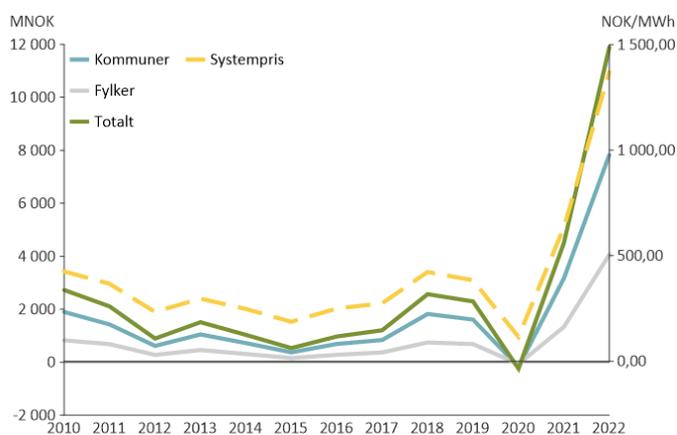
Prisen som oppnås ved salg av kraften i markedet avhenger av hvilket budområde kommunen eller fylkeskommunen tilhører, og om kraftprisen er sikret på noe vis. Budområdene følger ikke nødvendigvis administrative grenser som fylkes- eller kommunegrenser, og kraftverket som genererer konsesjonskraften er ikke nødvendigvis lokalisert i samme område som den som mottar konsesjonskraften. I beregningene er det allikevel tatt utgangspunkt i områdepriser. For de aller fleste kommuner er det klart hvilket budområde de tilhører. For de kommunene som ligger på grensen mellom to budområder er det tatt utgangspunkt i ett av områdene. Antakelsen om hvilket budområde kommunen tilhører vil ha små virkninger på det totale summen, da prisene i NO1, 2 og 5, og NO3 og 4, har vært svært like de siste årene. Forskjellen mellom områdepriser vi kun spille seg ut i stor grad for kommuner mellom NO3 og 1 eller 5. Av kommunene som ligger på disse grensene er det kun Høyanger som mottar konsesjonskraft.

Kommuner og fylkeskommuner kan også ha sikret kraftsalget på forskjellige vis, gjennom å inngå individuelle avtaler eller ved å sette bort forvaltningen til en tredjepart. Ettersom avtalene er individuelle, har man ingen oversikt over slike avtaler kommuner og fylkeskommuner har for kraftsalg. Til å beregne verdien av konsesjonskraften for hver kommune er det derfor tatt utgangspunkt i årlig områdepris.

I tillegg til å betale konsesjonskraftprisen for kraften, må kommuner og fylkeskommuner også betale nettleie for å mate kraften inn i nettet. I beregningen av konsesjonskraftens verdi er det forutsatt at nettleien utgjør 1,2 øre/kWh.

Figur 25 illustrerer en anslått verdi av konsesjonskraften fra 2010 til 2022. Som det fremgår av figuren, følger konsesjonskraftens verdi kraftprisen tett, vist gjennom systemprisen⁵. I perioden 2010 til 2019 varierte anslått verdi av konsesjonskraften fra 530 millioner NOK til 2,3 milliarder NOK. Imidlertid ble denne verdien i 2022 anslått til hele 12 milliarder NOK, som et resultat av ekstraordinært høye kraftpriser dette året. I 2022 estimeres det at kommuner og fylkeskommuner samlet tjente henholdsvis 8 og 4 milliarder kroner gjennom konsesjonskraften.

Figur 25 Anslått verdi av konsesjonskraft og systempris 2010-2022

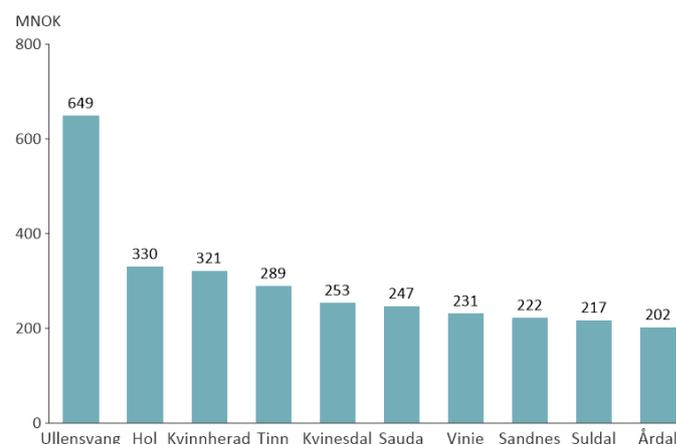

NOU 2019:16 ser på skattleggingen av vannkraftverk og gjør et lignende estimat på verdien av konsesjonskraften (Finansdepartementet, 2019). Utvalget anslår at verdien i 2017 og 2018 var på henholdsvis 1 400 og 2 700 MNOK. I denne rapporten beregnes verdien i samme periode å være på omtrent 1 300 MNOK og 2 600 MNOK. Beregningene her er altså noe lavere, men er svært like og viser samme utvikling som utvalgets beregninger. I tillegg finner utvalget at omtrent en tredjedel av kraften går til fylkeskommunene. Beregningene gjort for fylkeskommunal andel her finner omtrent en lik andel. For de tidligste årene analysert i Figur 25 anslås den fylkeskommunale andelen å være rundt en tredjedel, mens

andelen de siste årene har nærmet seg en fjerdedel. Den synkende fylkeskommunale andelen skyldes i hovedsak at alminnelig kraftforbruk har steget mer enn vannkraftproduksjonen de siste årene. En høyere veksttakt i alminnelig kraftforbruk fører til at kommuner med vannkraft vil gi fra seg mindre konsesjonskraft til fylkeskommunen eller ikke gi fra seg konsesjonskraft i det hele tatt.

Dykker man dypere inn i de kommunale verdiene av konsesjonskraften, ser man at Ullensvang er kommunene med høyest estimert verdi av konsesjonskraften sin. Alle kommunene på topp ti-listen i Figur 26 ligger i de tre sørlige budområdene i Norge og har derfor sett historiske høye kraftpriser, hvilket slår ut i høyere verdi av konsesjonskraften. Her er det viktig å merke seg at det i estimeringen er antatt at kommunen selger all konsesjonskraften sin ut i markedet til den gjennomsnittlige årlige kraftprisen i deres område. Hvordan kommunene egentlig forvalter denne kraften er i de fleste tilfeller ukjent og ikke tatt hensyn til i disse beregningene. En kommune kan for eksempel ha prissikret hele eller deler av konsesjonskraften, noe som gjør at prisen kommunene oppnår på kraftsalget kan avvike fra gjennomsnittlige spotpriser.

Figur 26 Topp 10 estimert verdi av konsesjonskraft 2022

⁵ En teoretisk, felles nordisk pris. Beregnet ved å anta at det ikke er noen overføringsbegrensinger i Norden

4.4 Naturressursskatt

Naturressursskatt betales av eier av vannkraftverket til kommuner og fylkeskommuner (Skatteetaten, 2023). Skatten fordeles seg mellom kommuner og fylkeskommuner hvor regulering, vannfall og kraftstasjonen til et vannkraftverk er lokalisert. Samlet skal kraftverkseier betale 1,3 øre/kWh av gjennomsnittlig produksjon de siste syv år i naturressursskatt, der kommunen mottar 1,1 øre/kWh og fylkeskommunen 0,2 øre/kWh.

Vannkraftverk med en merkeytelse over 10 000 kVA er naturressursskattepliktige. Fra skatten ble innført i 1993 har grensen for merkeytelse blitt hevet to ganger fra den opprinnelige grensen på 1 500 kVA. I 2004 ble grensen satt til 5 500 kVA, før den ble ytterligere hevet i 2015 til dagens nivå på 10 000 kVA.

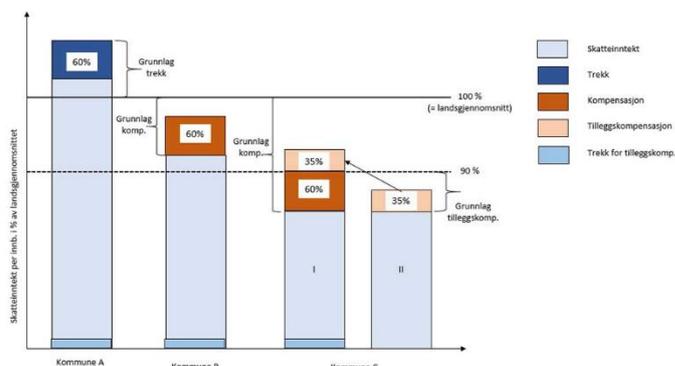
Inntektsutjevning

En stor del av inntekten til kommunene og fylkeskommunene kommer gjennom skatteinntekter fra innbyggerne. Fordi det er store forskjeller i hvor mye skatteinntekter innbyggerne bidrar med, er det opprettet en inntektsutjevningsmekanisme. Mekanismen skal omfordele midler fra kommuner og fylkeskommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet til kommuner og fylkeskommuner under landsgjennomsnittet (KDD, 2023). Inntektsutjevningen fungerer slik at kommuner med skatteinntekter per innbygger under landsnittet mottar 60 prosent av differansen mellom deres inntekt og gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger. Ikke alle inntekter kommunene mottar inngår i inntektsutjevningen, men naturressursskatten er blant skattene som gjør det.

For kommuner med inntekter over snittet blir det motsatt og de vil dermed betale 60 prosent av differansen. For kommuner med skatteinntekter under 90 prosent av snittet vil også tilleggskompensasjonen slå inn. I tillegg til normal kompensasjon vil disse kommunene motta 35 prosent av differansen mellom deres skatteinntekt per innbygger og 90

prosent av landsnittet. Tilleggskompensasjonen finansieres ved at hver kommune betaler et likt beløp per innbygger. Figur 27 gir en grafisk fremstilling av hvordan inntektsutjevningen for kommuner fungerer.

Figur 27 Illustrasjon av inntektsutjevningen for kommuner fra Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD, 2023)

For fylkeskommuner er inntektsutjevningen noe annerledes. Fylkeskommuner med skatteinntekt per innbygger under landsgjennomsnittet får dekket 87,5 prosent av differansen. Motsatt blir det også her for fylkeskommuner med inntekter over landsgjennomsnittet, som vil betale 87,5 prosent av differansen. Ulikt fra kommunene har ikke fylkeskommunene noen tilleggskompensasjon.

Verdien av naturressursskatt

Ettersom naturressursskatten delvis blir utjevnet gjennom inntektsutjevningen vil i stor grad en kommunes verdi av naturressursskatten avvike fra kraftverkets utbetaling av naturressursskatt til kommunen.

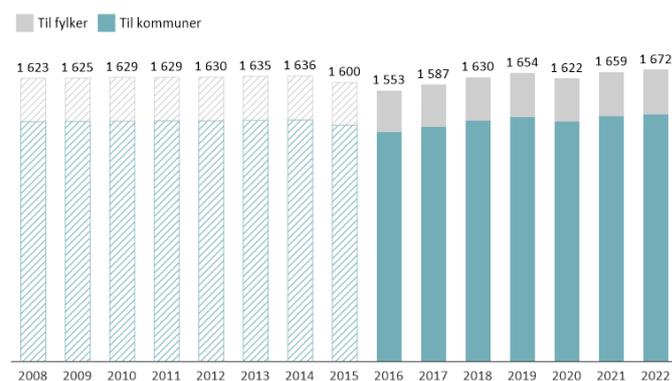
Naturressursskatten påvirker kommunene på to måter: 1) Kommuner som mottar naturressursskatt, hvilket vil løfte kommunens skatteinntekt per innbygger mot landsgjennomsnittet 2) Naturressursskatteinntekter løfter landsgjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger. En kommune uten naturressursskatt vil dermed være tjent med skatten ved at landsnittet løftes og kommunen enten må betale mindre eller mottar mer gjennom inntektsutjevningen.

Skatteetaten har oversikt over utbetalt naturressursskatt per kommune, samt antall naturressursskattepliktige kraftverk. Av

konfidensialitetshensyn kan de ikke levere utbetalt naturressursskatt for kommuner der det er færre enn fem naturressursskattepliktige kraftverk. For kommunene med færre enn fem naturressursskattepliktige kraftverk er det supplert med SSBs oversikt over naturressursskatt per kommune. Der SSBs statistikk også mangler tall er den resterende totale naturressursskatten fordelt etter antall naturressursskattepliktige kraftverk per kommune. Skatteetatens tall strekker seg tilbake til 2016. For årene før 2016 er det beregnet total naturressursskatt basert på NVEs vannkraftdatabase (NVE, 2023), med merkestørrelse og middelproduksjon på alle Norges vannkraftverk, og gjeldende avgiftssatser. Total estimert naturressursskatt mellom 2008 og 2015 er så fordelt mellom kommunene etter kommunenes andel av total naturressursskatt mellom 2016 og 2022.

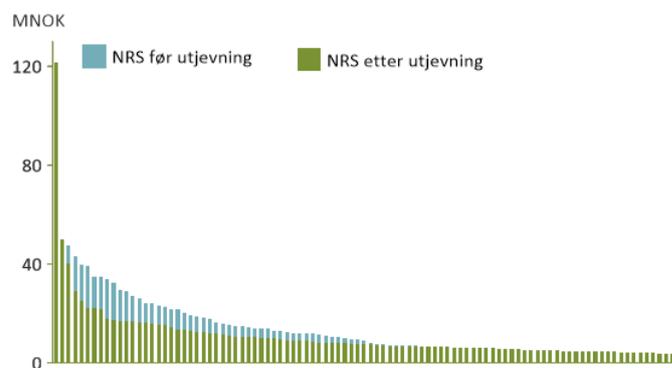
Figur 28 viser estimert total naturressursskatt fra 2008 til 2022. I 2022 viser Skatteetaten sine tall at det samlet ble betalt inn omtrent 1 670 MNOK i naturressursskatt. Av den totale naturressursskatten gikk omtrent 1 415 MNOK til kommunene og 255 MNOK til fylkene. I 2015 ser man at samlet naturressursskatt falt, noe som sammenfaller med hevingen av innslagspunktet på størrelsen av naturressursskattepliktige kraftverk fra 5,5 MVA til 10 MVA, hvilket betyr at færre kraftverk stod ovenfor naturressursskatt. Samtidig ser man at skatteinntekten falt ytterligere i 2016, som er siste året med tall fra Skatteetaten. Fallet i 2016 tyder på at den estimerte naturressursskatten er noe høyere enn den faktiske. En mulig forklaring på denne forskjellen kan være at middelproduksjonen til kraftverkene i NVEs database kan være høyere enn det som er lagt til grunn ved beregning av naturressursskatten, gjennomsnittlig produksjon siste syv år.

Figur 28 Estimert naturressursskatt (MNOK)

Naturressursskatten inngår som nevnt i inntektsutjevningen av skatteinntekter, hvilket betyr at kommunene og fylkene som skatten betales inn til ikke nødvendigvis er de som sitter igjen med den. I Figur 29 ser man hvordan fordelingen av naturressursskatten endrer seg etter inntektsutjevningen i 2022. Ettersom naturressursskatten påvirker gjennomsnittlig skatteinntekt per innbygger tenderer skatten til å ha stor verdi for de mer folkerike kommunene, enten ved at kommunene betaler inn mindre per innbygger og eller mottar mer per innbygger fra inntektsutjevningen. Inntektsutjevningen gjør at naturressursskatten blir mer skjevfordelt mellom kommunene, enn før utjevningen. For eksempel er det beregnet at de 25 kommunene med mest naturressursskatt før utjevning utgjør omtrent 17 prosent av totalen, mens topp 25 kommuner etter inntektsutjevningen utgjør omtrent 41 prosent.

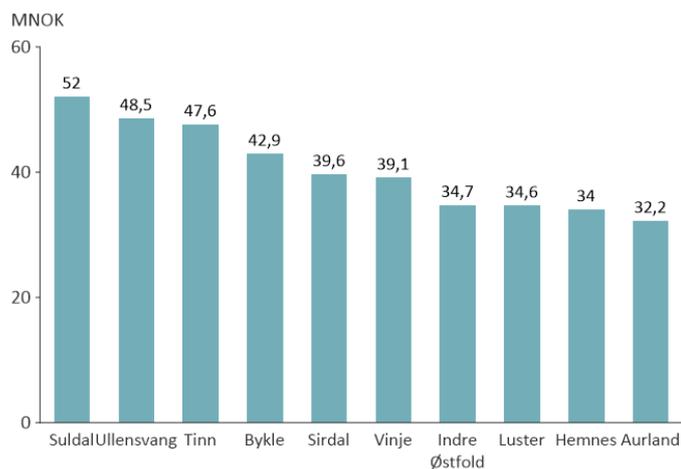
Figur 29 Naturressursskatt før og etter inntektsutjevning 2022 (100 øverste)

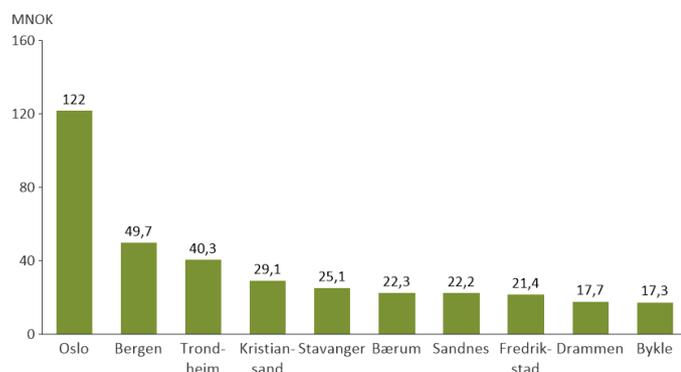
I Figur 30 og Figur 31 vises naturressursskatten for de ti kommunene som sitter igjen med mest før og etter inntektsutjevningen. Før inntektsutjevningen ser man at det er

det i stor grad er kommunene som har høyest mildere årsproduksjon i NVEs vannkraftdatabase (NVE, 2023) som mottar mest i naturressursskatt. Ser man derimot på naturressursskatten etter inntektsutjevningen er det kun én kommune som står igjen på topp ti-listen. Inn på listen kommer kommuner som ikke har særlig med vannkraftproduksjon, men som er blant de mest folkerike byene. Byene som har trådd inn på topp ti-listen ligger gjerne over landsgjennomsnittet i skatteinntekter per innbygger og er tjent med naturressursskatten ved at landsgjennomsnittet øker, og de dermed må betale et lavere beløp i inntektsutjevningen.

Figur 30 *Topp 10 naturressursskatt 2022 før inntektsutjevning*

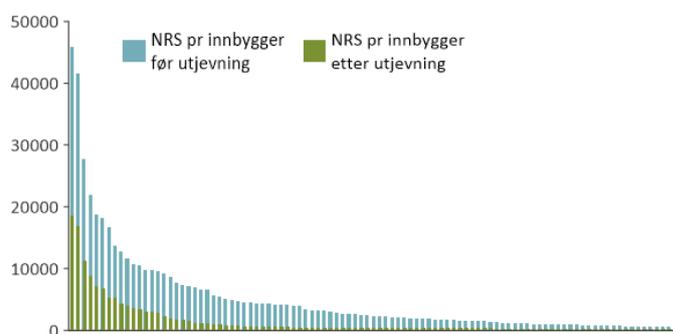
Figur 31 *Topp 10 naturressursskatt 2022 etter inntektsutjevning*

Ser man derimot på naturressursskatten per innbygger før og etter utjevning blir bildet noe annerledes. Figur 32 viser hvordan naturressursskatten jevner seg ut blant kommunene etter inntektsutjevningen. Selv om kommunene som mottar

mest i naturressursskatt mister store deler av skatteinntekten, er det enda disse kommunene som sitter igjen med mest av skatten per innbygger. Kommunen som i 2022 mottok mest i naturressursskatt hadde før utjevning rett over 45 tusen NOK per innbygger. Tar man inntektsutjevningen inn i beregningen er det estimert at samme kommune sitter igjen med rundt 19 tusen NOK i naturressursskatt per innbygger. De 20 kommunene med høyest inntekt fra naturressursskatten per innbygger er det estimert at i snitt mister 69 prosent av skatten per innbygger gjennom inntektsutjevningen.

Figur 32 *Naturressursskatt per innbygger før og etter inntektsutjevning 2022 (100 øverste)*

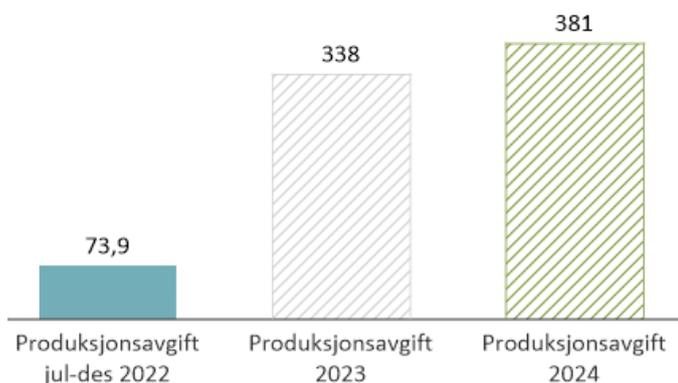
4.5 Produksjonsavgift

I 2021 vedtok Stortinget at landbasert vindkraft skal ilegges en avgift med formål om å gi vertkommuner ytterligere insentiver til å tilrettelegge for vindkraft (Skatteetaten, 2023). Særagiften ble innført 1. juli 2022 og gjelder alle konsesjonspliktige vindkraftverk på land. Satsen ble fra start satt til 1 øre/kWh, men ble fra 1. januar 2023 doblet til 2 øre/kWh. Avgiften rapporteres og betales månedlig, og tar utgangspunkt i faktisk produksjon. I Statsbudsjettet 2024 ble det klart at regjeringen ønsker å øke avgiften ytterligere, og økte med det produksjonsavgiften til 2,3 øre/kWh fra 1. januar 2024.

Etttersom produksjonsavgiften ble innført 1. juli 2022 er det begrenset med inntekter vertskommunene så langt har mottatt fra avgiften. NVE har publisert produksjonsdata på timesbasis fra vindkraftverk fra 2002 til 2022 (NVE, 2023). Ved å legge satsen på 1 øre/kWh til produksjonen fra 1. juli til 31. desember

2022 får man et temmelig presist estimat av produksjonsavgiften per vindkraftverk i 2022. Samtidig kan enkelte vindkraftverk ligge på grensen mellom to kommuner og produksjonsavgiften vil da bli fordelt mellom kommunene. Fordelingen av produksjonsavgift fra disse vindkraftverkene er ukjent i offentlig tilgjengelige data, og i estimeringen av produksjonsavgift er det tatt utgangspunkt i oppført kommune i NVEs vindkraftsdatabase. Produksjonsavgiften i 2022 er beregnet til samlet å ha gitt vertskommunene 74 MNOK, mens den i 2023 er forventet å gi vertskommunene 338 MNOK. Estimater for 2023 og 2024 er basert på NVE sin oversikt over årlig middelproduksjon per vindkraftverk og de nye avgiftssatsene på 2 og 2,3 øre/kWh. Det er verdt å merke seg at estimert produksjonsavgift for 2023 og 2024 kan avvike fra hva faktisk total produksjonsavgift vil bli. Dette kan skyldes at estimatet for produksjonsavgiften er basert på produksjonen til kraftverket i et år med gjennomsnittlige vind, mens faktisk avgift er basert på faktisk produksjon. Forskjell mellom faktisk produksjon og produksjon i et normalår vil dermed gi avvik mellom estimert og faktisk produksjonsavgift. I tillegg kan nye vindkraftverk bli satt i drift frem mot utgangen av 2024, som isolert sett vil bidra til å øke produksjonsavgiften.

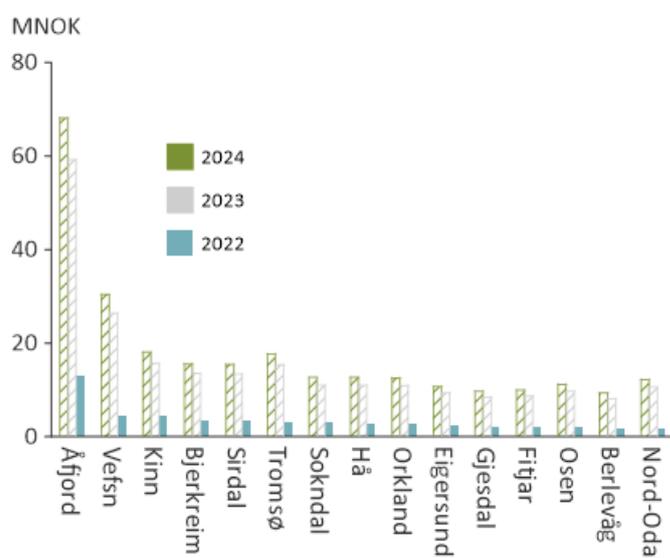
Figur 33 Estimert produksjonsavgift (MNOK) for 2022, 2023 og 2024

Med produksjonsdata per vindkraftverk kan man også se hvordan produksjonsavgiften fordeler seg per kommune. I Figur

34 ser man en oversikt over de estimerte inntektene fra produksjonsavgiften til de 15 kommunene med høyest inntekt i 2022. Åfjord står frem som kommunen med høyeste inntekter fra avgiften i 2022 og forventet høyest i 2023 og 2024, i tråd med at de er kommunen med mest vindkraft. I 2022 er det estimert at avgiften ga Åfjord en inntekt på 13 MNOK, mens det i et normalår med ny avgiftssats er forventet at avgiften vil gi 59 MNOK i 2023 og 68 MNOK i 2024.

Figur 34 Produksjonsavgift (MNOK) per kommune estimert for 2022-2024 (kun topp 15 basert på 2022 estimat)

5 Framskrivning av vertsinntekter

Vi har så langt i kapitlet beskrevet den historiske utviklingen i vertsinntektene i kraftsektoren. Avslutningsvis beskriver vi den mulige utviklingen i vertsinntektene frem mot 2035. Vi deler beskrivelsen i tre:

1. Utviklingen i grunnlaget for vertsinntektene, det vil si investeringer i kraftproduksjon og nett
2. Utviklingen i inntekter som ikke avhenger av kraftprisen
3. Utviklingen i inntekter som avhenger av kraftprisen

Til slutt ser vi disse elementene i sammenheng og gir en vurdering av utfallsrommet for vertsinntektene de neste årene.

5.1 Investeringer i kraftproduksjon og nett

Kraftforbruket i Norge er ventet å øke sterkt fram mot 2050, blant annet som følge av elektrifisering i ulike sektorer for å legge til rette for kutt i utslipp av klimagasser. Over tid er det grunn til å vente en tilsvarende økning i norsk kraftproduksjon. Mye av veksten i kraftproduksjonen de neste 5-10 årene er imidlertid ventet å komme gjennom havvind og solkraft, jf. de seneste langsiktige markedsanalysene fra eksempelvis NVE (NVE, 2023) og Statnett (Statnett, 2023). Havvind og solkraft vil bidra med lite inntekter til vertskommunene med dagens regelverk. NVEs analyse fra oktober 2023 viser ca. 7 TWh vekst i vannkraftproduksjonen fra 2022 til 2035, mens landbasert vindkraft antas å bidra med ca. 3 TWh. Rundt halvparten av den økte vannkraftproduksjonen antas å komme fra økt tilsig og utskifting av turbiner for å oppnå høyere virkningsgrad. Det er videre grunn til å anta at en betydelig del av økningen kommer i form av småkraft, som bidrar med vesentlig mindre vertsinntekter enn stor vannkraft.

Samlet sett er det grunn til å anta at grunnlaget for vertsinntekter fra kraftproduksjon vil øke svakt de neste 10 årene.

Når det gjelder nett, vil både reinvesteringer og nyinvesteringer bidra til økt eiendomsskattegrunnlag. Reinvesteringer bidrar

gjennom lavere fradrag for alder og slitasje i takstverdiene, mens nyinvesteringer gir flere nettanlegg som kan eiendomsbeskattes. Statnett har alene varslet planlagte investeringer i nett og digitaliseringstiltak på 100-150 milliarder kroner de neste 10 årene, hvorav det meste vil være investeringer i fysiske nettanlegg (Statnetts systemutviklingsplan 2023). Basert på undersøkelsen utført av Fornybar Norge forventes det 110 milliarder i investeringer i distribusjons- og regionalnett fra 2023 til 2031 som er i tillegg til Statnett sine investeringer. Grovt anslått vil 100 milliarder i nettinvesteringer kunne gi inntil 0,7 milliarder kroner årlig i økt eiendomsskatt i den første fasen av investeringenes levetid. Ser man på kraftnettet som helhet (lokalt- og regionalt distribusjonsnett og transmisjonsnett) har investeringer i nett i snitt steget med 3 prosent årlig de siste ti årene (SSB, 2023).

5.2 Utviklingen i inntekter som ikke avhenger av kraftprisen

Konsesjonsavgifter

Konsesjonsavgiftene pr. kWh vil over tid øke med inflasjonen ettersom avgiftsgrunnlaget justeres med utviklingen i konsumprisindeksen hvert femte år. Vi vurderer at skattegrunnlaget ikke vil øke i noen særlig grad. Samlet produksjon av vannkraft i verk som må betale konsesjonsavgifter (hovedsakelig stor vannkraft) vil øke marginalt ifølge NVEs tall. Økt kraftproduksjon som skyldes tiltak i eksisterende kraftverk vil i liten eller ingen grad påvirke det beregnede kraftgrunnlaget målt i naturhestekrefter, som ligger til grunn for konsesjonsavgiftene.

Naturressursskatt

Satsen for naturressursskatt har økt marginalt fra 1,2 til 1,3 øre/kWh samlet for kommuner og fylker etter at skatten ble innført i 1997, og satsen har ligget fast siden 1998. Uten justeringer av satsen vil naturressursskatten for eksisterende

kraftverk falle reelt over tid. En liten vekst i vannkraftproduksjonen som antatt i NVEs analyser vil ikke motvirke denne effekten.

Eiendomsskatt fra småkraftverk

Eiendomsskatten fra småkraftverk følger utviklingen i skattemessig verdi av verkene, som avskrives over tid. Trenden i disse inntektene vil derfor være fallende for eksisterende verk. Reinvesteringer som aktiveres skattemessig og investeringer i nye kraftverk vil bidra til økte inntekter, men samlet sett er det grunn til å anta at inntektene i hvert fall ikke øker de neste årene. Småkraftverk utgjør uansett mindre enn 10 prosent av den samlede vannkraftproduksjonen.

Eiendomsskatt fra vindkraftverk

Eiendomsskattegrunnlaget for vindkraftverk fastsettes ved takst av den enkelte kommune og ikke i henhold til standardiserte regler. Taksten skal settes til teknisk verdi, alternativt avkastningsverdi når det gir best uttrykk for verdien. Takstverdier skal som hovedregel justeres hvert tiende år. Utviklingen i eiendomsskattegrunnlaget er derfor usikker. Vi legger til grunn at det nominelle eiendomsskattegrunnlaget for eksisterende vindkraftverk vil ligge fast, slik at eiendomsskatten reelt vil falle noe over tid i eksisterende kraftverk. Hvis vi legger til grunn NVEs antakelser om noe økning i landbasert vindkraft fram mot 2035, vil det isolert sett øke eiendomsskatten fra vindkraft. Vi ser bort fra eventuelle forskjeller i kostnadsnivået for nye vindkraftverk kontra de historiske investeringene.

Eiendomsskatt fra nettanlegg

Eiendomsskattegrunnlaget for nettanlegg fastsettes i likhet med vindkraftverk ved kommunal taksering basert på teknisk verdi eller avkastningsverdi. Utviklingen i eiendomsskattegrunnlaget er derfor vanskelig å anslå, men vi vil anta at det samlede skattegrunnlaget over tid vil øke med nivået på investeringene i nettet.

Produksjonsavgift

Produksjonsavgiften er en fast sats per produserte kWh. Ved innføringen i siste halvdel 2022 ble satsen satt til 1 øre/kWh, men ble siden økt i 2023 og vil fra 2024 øke ytterligere til 2,3 øre/kWh. Dersom satsen blir ytterligere oppjustert vil følgelig inntektene fra avgiften også øke, alt annet likt. Økt utbygning av vindkraftverk vil også i et normalår øke størrelsen på avgiften. NVEs langsiktige markedsanalyse forventer at vindkraftproduksjonen i Norge vil øke med 5 TWh i 2040, fra en normalårsproduksjon i 2022 på 14,8 TWh (NVE, 2023). Avgiften er basert på faktisk produksjon, som gjør at selv om satsen eller utbyggingen av vindkraft øker, kan samlet størrelse på avgiften i teorien falle ved at produksjonen faller relativt til tidligere perioder.

5.3 Utviklingen i inntekter som avhenger av kraftprisen

Konsesjonskraft

Utviklingen i verdien av konsesjonskraften vil følge kraftprisene. Vi kan derfor beregne verdien av konsesjonskraft med utgangspunkt i de samme kraftprisbanene som vi brukte til å beregne verdien av det kommunale og fylkeskommunale eierskapet. Grunnlaget for konsesjonskraft antar vi er om lag uendret i tråd med antakelsene om at produksjonsøkningene i store vannkraftverk i stor grad skjer gjennom oppgraderinger og utvidelser.

Eiendomsskatt for stor vannkraft

For store vannkraft beregnes eiendomsskatten i henhold til en beregnet formuesverdi som inkluderer et rullerende gjennomsnitt av verdien av produksjonen målt ved spotpriser og produksjon på timebasis. I prinsippet vil da kraftprisutviklingen påvirke eiendomsskattegrunnlaget, slik vi også har sett historisk.

I THEMA-rapport 2022-24 (THEMA, 2022) viste vi imidlertid at kraftprisutviklingen de seneste årene og forventede

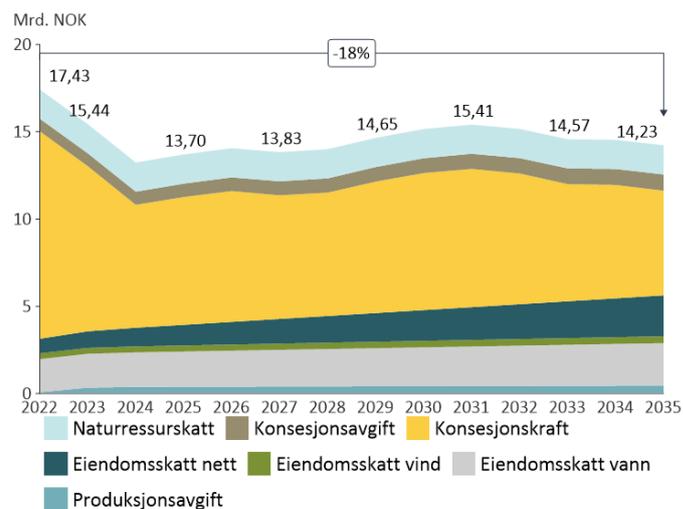
framtidige kraftpriser fører til at maksimumsverdien for eiendomsskattegrunnlaget i stor grad vil være bindende for vannkraftverk i alle budområder. Maksimumsverdien for eiendomsskattegrunnlaget har vært justert flere ganger, senest med virkning fra eiendomsskatteåret 2013, men det er ingen automatikk i justeringen. I framskrivningen har vi lagt til grunn at maksimumsverdien er bindende for all stor vannkraft i tiårsperioden, og at verdien ikke justeres. Også her antar vi at skattegrunnlaget i kWh er om lag uendret.

5.4 Oppsummering: Estimerte vertsinntekter fram mot 2035

Basert på antakelsene gjort tidligere i kapitlet er det estimert hvordan vertsinntektene vil utvikle seg frem mot 2035. Som vist i kapittel 6 avhenger de samlede inntektene i stor grad av kraftprisen, gjennom spesielt konsesjonskraften. Konsesjonskraften er gjennom sin størrelse og tette kobling mot kraftprisen den største driveren for samlede inntekter. Framskrivningene av vertsinntektene er derfor estimert under THEMAs tre forskjellige prisscenarioer, vist i Figur 35, Figur 36 og Figur 37.

Under alle prisscenarioene er det anslått at samlede inntekter vil falle frem mot 2035. Fallet skyldes lavere forventninger til kraftprisen fremover enn det man har sett den seneste tiden. Lavere kraftpris slår direkte ut på den estimerte verdien av konsesjonskraften, som med forventede priser vil være den viktigste inntektskomponenten, og senker dermed samlede inntekter. I et normalt prisscenario er det estimert at vertsinntektene i 2035 vil være 18 prosent lavere enn estimatet for 2022.

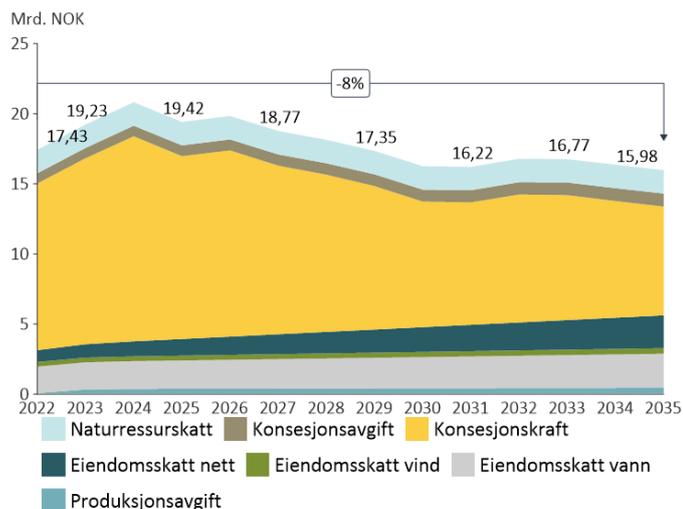
Figur 35 Estimerte vertsinntekter frem mot 2035, normalt prisscenario

Konsesjonskraften er eneste inntekten er forventet å falle i verdi mot 2035. Vertsinntektene fra vindkraft er blant inntektene som er ventet å øke mest. Det forventet en utbygging av vindkraft som vil bidra med økt eiendomsskatt og produksjonsavgift, samtidig som produksjonsavgiftssatsen vil øke fra 2024. Økte vertsinntekter fra vindkraft er derimot relativt små og vil ikke ha et stort utslag på et nasjonalt nivå med utbyggingen som er forventet å ta plass mot 2035.

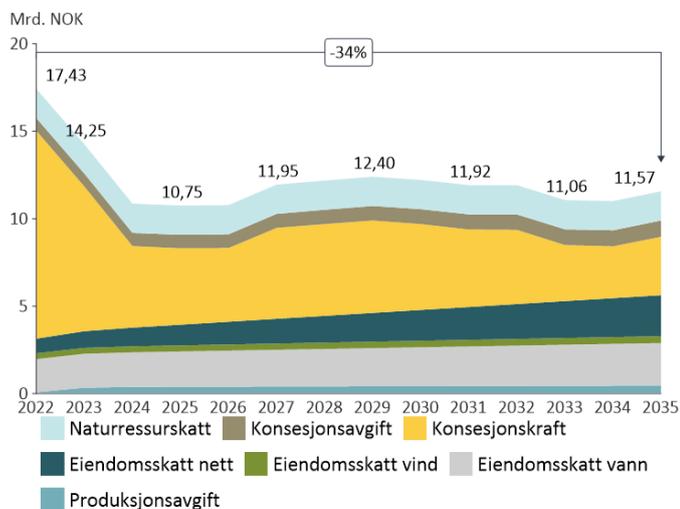
En av de større økningene er forventet å komme fra eiendomsskatt fra nettanlegg. Den store økningen skyldes signalene fra de norske nettselskapene om økte investeringer i årene fremover, som vil slå ut i høyere skattegrunnlag for nettanlegg og dermed økt eiendomsskatt.

Figur 36 Estimerte vertsinntekter frem mot 2035, høyt prisscenario

Ser man bort fra konsesjonskraften, er det forventet liten endring i de øvrige vertsinntektene fra vannkraft i årene fremover. Det er forventet noe utbygging av vannkraft, som vil være største driveren i inntekter fra konsesjonsavgifter, naturressursskatt og eiendomsskatt, men lite utbygging sett mot dagens størrelse. Med unntak av konsesjonsavgiftene, som blir inflasjonsjustert over tid automatisk, antar vi at det nominelle nivået for de øvrige inntektene vil være relativt konstant pr. kWh.

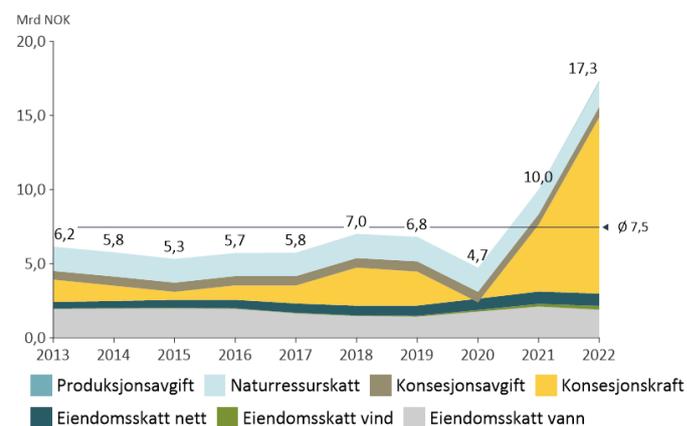
Figur 37 Estimerte vertsinntekter frem mot 2035, lavt prisscenario

Med «høypris»- og «lavpris»-scenario er det forventet at vertsinntektene mot 2035 vil falle med henholdsvis 8 og 34 prosent. Spennet mellom -8 prosent og -34 prosent gir et utfallsrom på hvordan man kan forvente vertsinntektene vil utvikle seg, og det blir klart at vertsinntektene med stor sannsynlighet vil falle frem mot 2035. Selv om de fleste inntektene vil stige fremover, er forventningene til kraftprisene lavere enn prisene i 2022, noe som gir et betydelig verdifall i konsesjonskraften. Fallet i konsesjonskraftens verdi er høyere enn den samlede verdøkningen til andre vertsinntekter, selv i «høypris»-scenarioet, som samlet sett gir et fall i vertsinntekter til kommunene.

Å kun sammenligne fremtidige vertsinntekter mot estimatet for 2022 kan dog gi et noe skjevt bilde, da inntektene var rekordhøye dette året. Ser man derimot på et gjennomsnitt av årlige vertsinntekter fra 2013 til 2022, er det forventet at vertsinntektene vil ligge på et høyere nivå enn de tidligere har gjort. De siste ti årene har vertsinntektene samlet i snitt ligget på omtrent 7,5 milliarder kroner, som vist i Figur 38. Gjennomsnittlige vertsinntekter er altså betydelig lavere enn hva som er forventet av vertsinntekter i årene som kommer, selv i «lavpris»-scenarioet. I 2035 er det estimert at vertsinntektene vil være mellom 55 og 115 prosent høyere enn gjennomsnittet de siste ti årene, der usikkerheten i hovedsak ligger i kraftprisen.

Figur 38 Samlede estimerte vertsinntekter fra 2013 til 2022

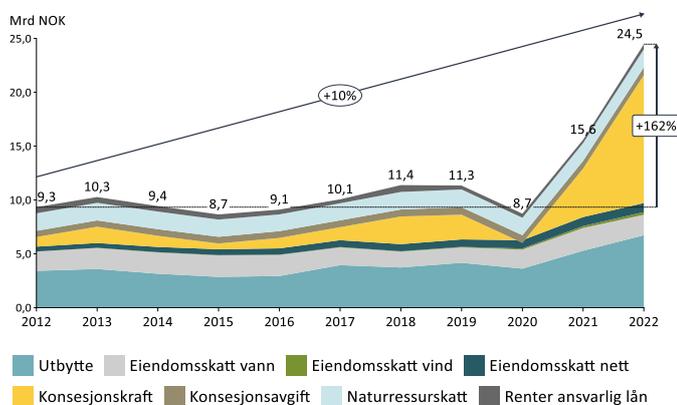
6 Utfyllende analyser av kommunale kraftinntekter

I dette kapittelet oppsummeres de kommunale kraftinntektene, både inntekter fra eierskap og fra vertskap. Inntektene vises først samlet og siden per innbygger. Oppsummeringen viser at det er betydelige inntekter fra kraftsektoren og at inntektene er sensitive til kraftprisen. Ser man på tallene per kommune er inntektene svært ujevnt fordelt, spesielt sett opp mot antall innbyggere.

Totale kraftinntekter

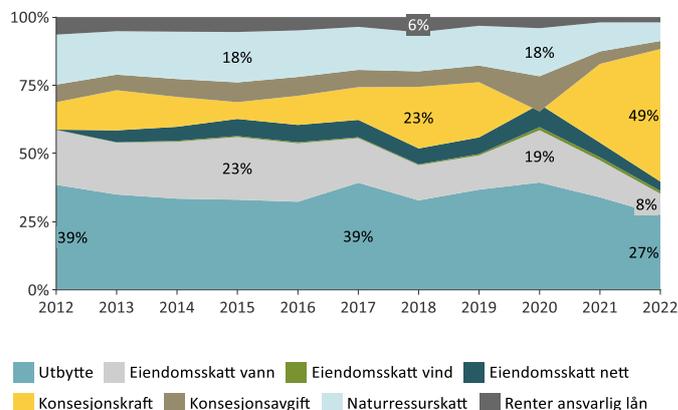
Figur 39 viser hvordan de kommunale og fylkeskommunale inntektene samlet har utviklet seg fra 2012 og frem til 2022. Produksjonsavgift for vindkraft ble først introdusert i 2022 og er derfor ikke inkludert, i tillegg mangler vi nøyaktige data for eiendomsskatt for nett for 2012 og 2022.

Figur 39 Årlig inntekt til kommuner og fylkeskommuner fra ulike inntektskilder

I denne perioden har inntektene i snitt ligget på 11,5 milliarder kroner årlig. Figuren viser også en kraftig økning i inntektene i 2021 og 2022 sammenlignet med tidligere år. For 2022 var de totale inntektene over 24 milliarder, mens de i 2021 var på over 15 milliarder. Inntektsøkningen i disse årene skyldes i hovedsak høyere kraftpriser. Konesjonskraft og utbytte er som nevnt i tidligere kapitler sterkt drevet av kraftprisene. I lys av historisk høye kraftpriser gir dette en sterk økning i kommunenes vertsinntekter og verdi av eierskap.

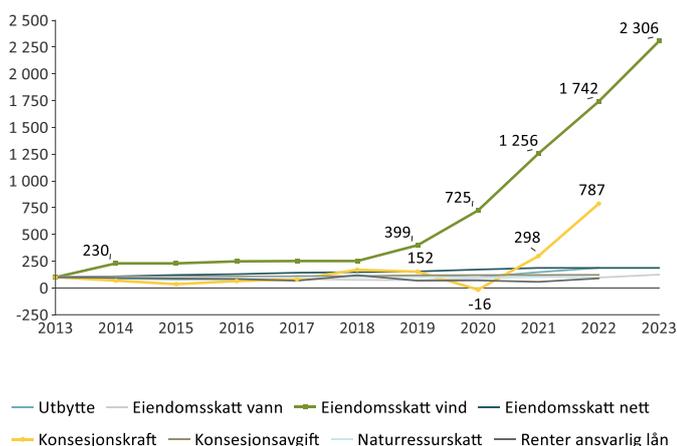
Figur 40 Årlig relativ inntekt fra ulike inntektskilder

Det er også interessant å se på den relative utviklingen av disse inntektene. Figur 40 viser hvor stor andel de ulike inntektskildene har utgjort av de totale inntektene per år. Her ser en enda tydeligere at konesjonskraftens betydning for totale inntekter har økt drastisk de siste to årene, og utgjorde omtrent 50 prosent av totale kraftinntekter i 2022. Denne økningen blir ekstra synlig av at konesjonskraften var negativt i 2020, som nevnt var et år med spesielt lave kraftpriser. Utbytteinntektene ser man har hatt et relativt fall, selv om vi så fra forrige figur at de har økt i absolutte tall.

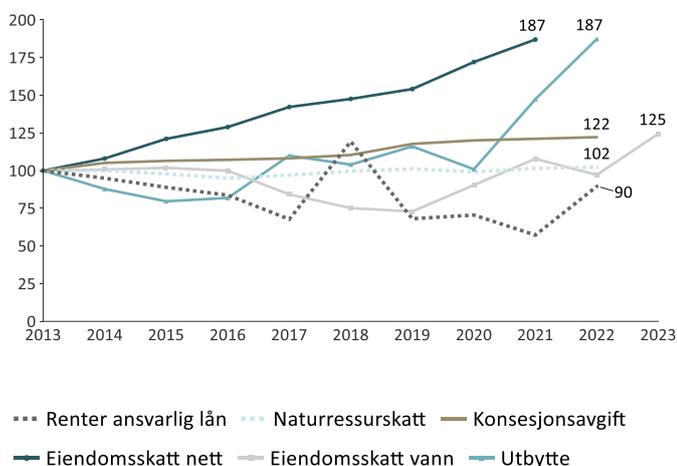
Figur 41 viser inntekt fra de ulike inntektskildene indeksjustert fra år 2013. Det betyr at vi har satt 2013 som 100 og deretter beregnet årlige nominelle inntekter relativt til 2013-nivået. Her ser vi tydelig at eiendomsskatt for vind har hatt størst vekst siden 2013 med en mangedobling. Den sterke veksten sammenfaller med økt utbygging av vindkraft i Norge og hovedårsaken til den svært høye veksten er et lavt utgangspunkt.

Figur 41 Årlig inntekt fra ulike inntektskilder - indeksjustert

En ser igjen den høye veksten til konsesjonskraften siste to årene. Sammenlignet med 2013 har konsesjonskraften økt mer enn syv ganger. Ekskluderer man eiendomsskatt for vind og konsesjonskraft får man et bedre bilde av utviklingen til de andre inntektskildene.

Figur 42 Årlig inntekt - indeksjustert uten eiendomsskatt vind og konsesjonskraft

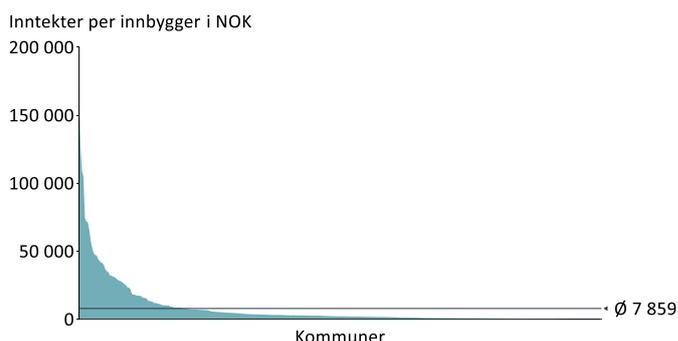
Fra Figur 42 ser man at både eiendomsskatt for nett og utbytte nesten har doblet seg sammenlignet med 2013, men der eiendomsskatt for nett har hatt en jevn vekst har utbytteinntektene økt særlig siste årene. Naturressurskatt og konsesjonsavgift har vært særlig stabile siste ti årene, mens renter på ansvarlig lån og eiendomsskatt for vann har vært litt mer volatile.

6.1 Kraftinntekter per innbygger

For å gi økt kunnskap om kraftsektorens betydning for kommuneøkonomien ser man her på kraftinntekter per innbygger. Som denne rapporten tidligere har belyst, så varierer kraftinntekter til kommuner fra år til år, og det er av den grunn brukt et treårig snitt fra 2020 til 2022 for å få et mer normalisert anslag på kraftinntekter per innbygger. Det er dog to unntak fra dette: Produksjonsavgiften for vindkraft ble først introdusert i juli 2022 og følgelig er dataen kun for dette halvåret. I tillegg er det brukt gjennomsnittlig inntekt fra 2020 og 2021 for eiendomsskatten på nettanlegg, ettersom data for 2022 ikke er tilgjengelig enda. Naturressurskatten er også etter utjevning. For å kalkulere på innbyggernivå er det brukt innbyggertall per 1. januar 2022 hentet fra KOSTRA. Andre inntekter som frikraft, gjeldsbrevkraft og grunneieravtale på kraftanlegg er ikke inkludert. Det er også verdt å presisere at utbytte, naturressurskatt og konsesjonskraft til fylkeskommuner er ekskludert ettersom vi beregner inntekter per innbygger på kommunenivå.

For ansvarlige lån er bare renteinntekter fra Hafslund og Lyse inkludert, men disse utgjør av 86 prosent av alle ansvarlige lån i 2022. For Hafslund er det kun Oslo kommunes andel på 67 prosent av det ansvarlige lånet som er inkludert. Resterende andelen eies av Eidsiva, som igjen eies av Hafslund og da indirekte av Oslo kommune, i tillegg til kommuner fra Innlandet. Det finnes ikke lett tilgjengelig informasjon om hvor mye av disse renteinntektene som blir utbetalt til kommunene, følgelig er de ekskludert fra beregningene på innbyggernivå.

Figur 43 Kraftinntekter per innbygger (gj.snitt 2020-2022)

Figur 43 viser inntekt per innbygger fordelt på alle kommunene i Norge. Figuren illustrer at det er store forskjeller i hva den enkelte kommune har i kraftinntekter. Kommunen med høyest inntekter har om lag 172 000 kr i inntekter per innbygger, samtidig som vektet snitt for alle kommuner er rundt 8 000 kr. Men som figuren viser er dette skjevfordelt ettersom de aller fleste kommuner er under snittet på 8 000 kr.

Tabell 2 Kategorisert inntektsfordeling av kraftinntekter per kommune

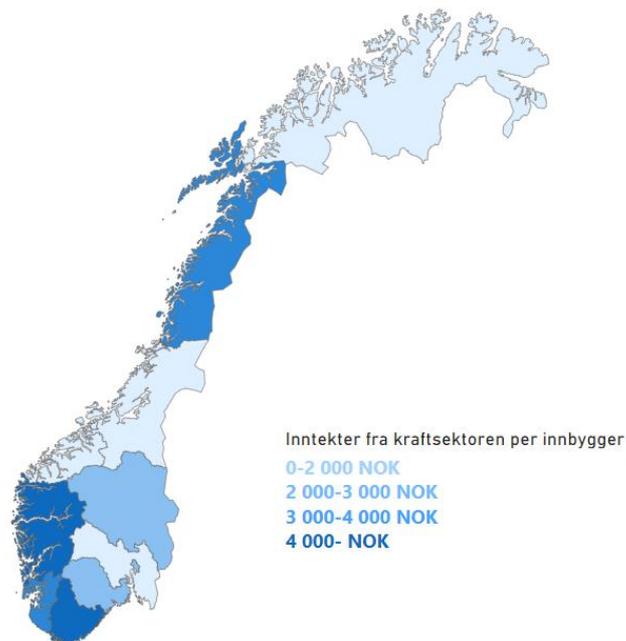
INNTEKTSNIVÅ PER INNBYGGER I KRONER	ANTALL KOMMUNER	ANTALL INNBYGGERE	ANDEL AV INNBYGGERE
0 - 300	21	578 296	10,7 %
300 - 1 000	100	1 661 821	30,6 %
1 000 - 4 000	124	2 773 003	51,1 %
4 000 - 20 000	75	315 885	5,8 %
20 000 - 50 000	26	80 069	1,5 %
50 000 +	10	16 196	0,3 %

Tabell 2 tydeliggjør det store spennet i kraftinntekter per innbygger. Ti kommuner, som utgjør 0,3 prosent av befolkningen i Norge, mottok over 50 000 kr per innbygger årlig i kraftinntekter. Den store majoriteten av innbyggerne tilhører kommuner som har mottatt under 4 000 kr per innbygger i kraftinntekter.

Kraftinntekter per innbygger aggregert på fylkesnivå

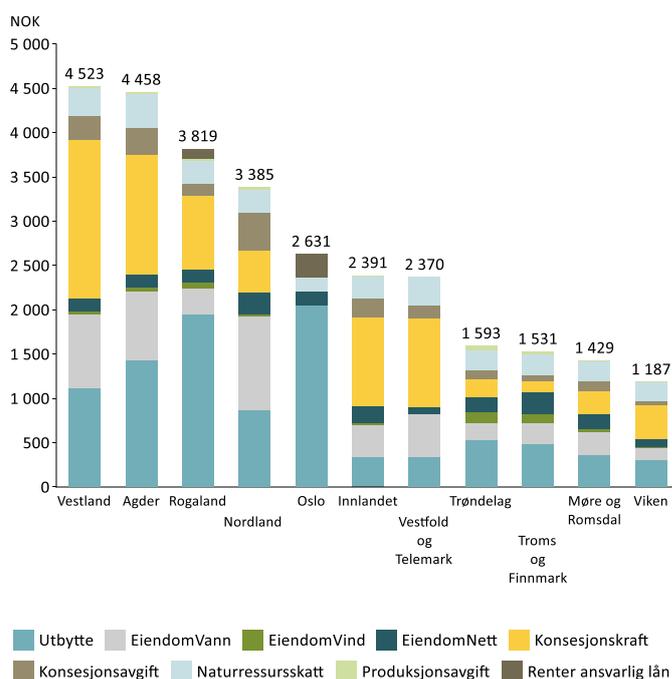
I Figur 44 ser en hvordan kraftinntekter per innbygger fordeler seg i Norge når en aggregerer kraftinntektene til kommunene på fylkesnivå. Fylkene med de største kommunale kraftinntektene per innbygger er Vestland, Agder, Rogaland og Nordland. Av disse fire fylkene er det kommunene i Vestland som har høyest inntekter per innbygger, med omtrent 4 500 kr per innbygger. Agder følger rett bak, mens Rogaland og Nordland har henholdsvis ca 3 800 og 3 400 kr per innbygger. Nederst finner vi kommunene i Viken som har kraftinntekter per innbygger på 1 200 kr ca.

Figur 44 Gjennomsnittet av kommunale kraftinntekter per innbygger per fylke

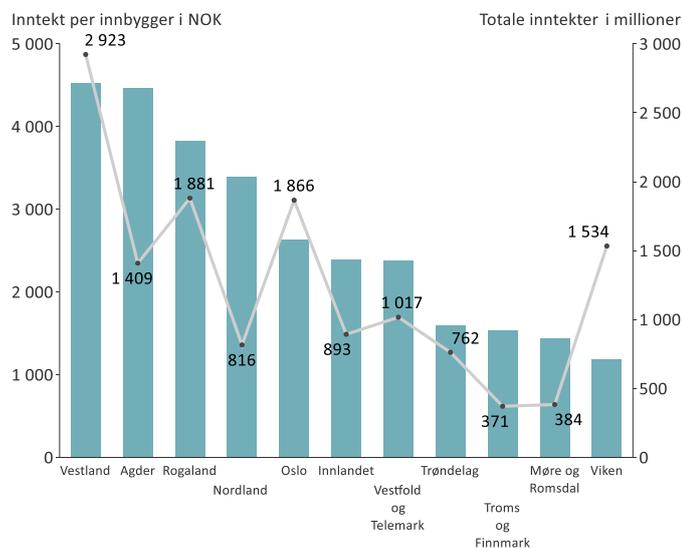
Som vi kan se fra Figur 45 består Vestlands høye inntekter primært av deres høye produksjon av vannkraft, da kommunene spesielt har mottatt høye inntekter fra konsesjonskraft de siste årene, i tillegg til en del inntekter fra eiendomskatt fra vannkraft og utbytte, primært fra Eviny.

Figur 45 Kommunale inntekter per innbygger aggregert på fylkesnivå i kroner

Inntektskildene til kommunene i Agder er ganske like som Vestlands der utbytteinntektene kommer primært fra Å energi. Men det er kommunene i Oslo og Rogaland som har størst inntekter fra utbytte, som de mottar i tillegg til renter på ansvarlige lån, som i stor grad stammer fra Hafslund og Lyse. Kommunene i Nordland har store inntekter fra eiendomskatt på vannkraft og konsesjonsavgift, men ikke så store konsesjonskraftinntekter sammenlignet med andre fylker. Hovedårsaken til dette er at Nordland befinner seg i prisområde NO4, som hadde som nevnt lavere strømpris siste årene som følgelig gir lavere konsesjonskraftinntekter. Vi observerer også at kommunene i Trøndelag og Troms og Finnmark har en del eiendomsskatt fra vindkraft. Vi kan også sammenligne inntektene på innbyggernivå for kommunene i fylkene med totale inntekter, vist i Figur 46.

Figur 46 Inntekter per innbygger sammenlignet med totale inntekter – aggregert på fylkesnivå

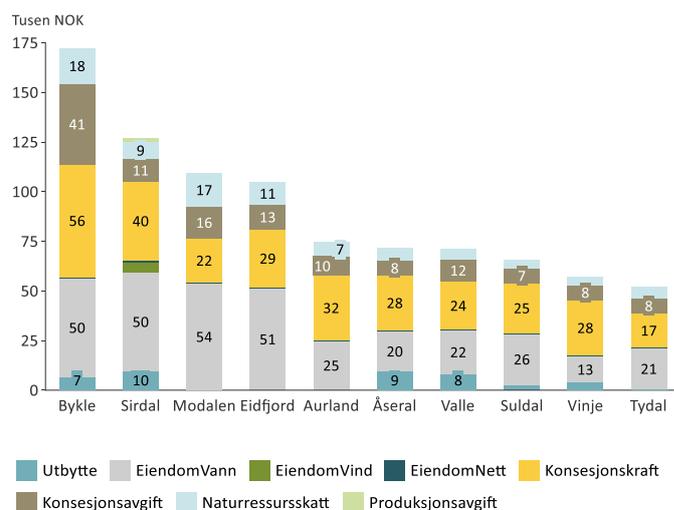

Figuren viser at kommunene i Vestland i tillegg til å ha høyest inntekter per innbygger også har høyest inntekter totalt. Kommunene i Rogaland har de nest høyeste totale kraftinntektene, men bare så vidt foran Oslo. For kommunene i Agder og Nordland ser vi tydelig at kraftinntektene er høyere på innbyggernivå enn totalt, sammenlignet med resten av landet. Kraftinntektene til kommunene i Viken derimot blir tydelig vannet ut av det høye innbyggerantallet, ettersom fylket har fjerde høyeste totale kraftinntektene.

Kommunene med høyest kraftinntekter per innbygger

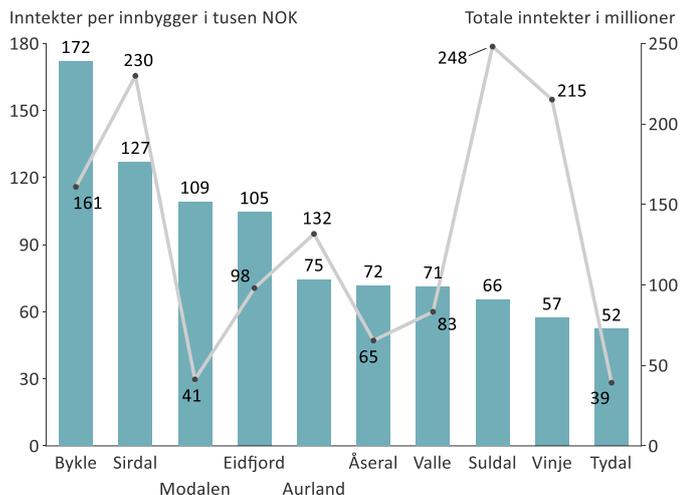
Om man ser på inntektene på et kommunalt nivå, er det noen få kommuner som har store inntekter per innbygger. Figur 47 viser de ti kommunene med de høyeste estimerte inntektene fra kraftsektoren i snitt i perioden 2020-2022. Felles for alle kommunene er en relativt stor mengde vannkraft og en relativt liten befolkning. Kommunen på topp i denne beregningen er Bykle, som det er estimert at i snitt mottok 172 000 NOK i perioden 2020 til 2022. Nummer to på listen er Sirdal, som det er estimert at i samme perioden hadde en gjennomsnittlig inntekt per innbygger på 127 000 NOK. Sirdal er vert for både vindkraft og vannkraft, men inntektene fra vindkraften er enda svært små til sammenligning med inntektene fra vannkraften.

Figur 47 Topp 10 kommuner med gjennomsnittlige kraftinntekter 2020-22 per innbygger

Tidligere i kapitlet så vi at konsesjonskraften var den største inntektskilden på nasjonalt basis. Blant disse ti kommunene er det derimot eiendomsskatten på vannkraft som fremstår som størst. Dette kan skyldes at konsesjonskraften er knyttet mot alminnelig kraftforbruk, som blant annet omfatter forbruk fra tjenesteyting. Små kommuner har trolig en mindre andel av forbruk fra tjenesteyting, noe som gjør at en mindre andel av konsesjonskraften vil tilfalle kommunen. Eiendomsskatten for vannkraftverk vil derimot kun være knyttet til verdien av vannkraftverkene i kommunene.

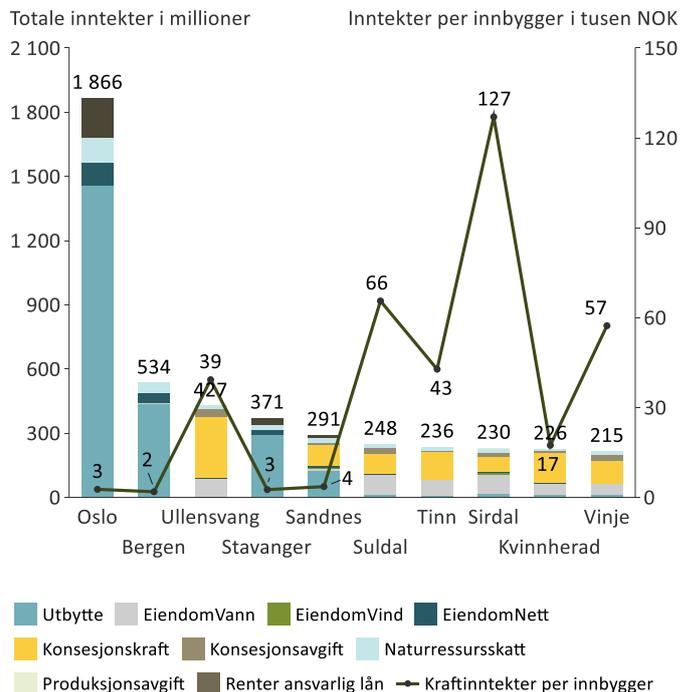
Figur 48 Topp 10 kommuner per innbygger og tilhørende totale inntekter

Videre kan vi sammenligne kraftinntekter per innbygger med totalte kraftinntekter for de ti kommune, vist i Figur 48. Vi ser at totale kraftinntekter varierer svært mye mellom kommunene, der Suldal på 8. plass per innbygger har de høyeste totale inntektene. På motsatt side finner vi Modalen og Tydal, som begge har lave totale inntekter, men på grunn av deres lave innbyggerantall får relativt høye per innbygger inntekter. Sirdal, som har andre plass per innbygger, har også i dette utvalget nest høyeste totale inntekter.

I tillegg til å se på topp ti kommuner per innbygger gir det også ekstra innsikt å se på topp ti kommuner i totale inntekter. Figur 49 viser dette, samt deres respektive inntektskilder og tilhørende inntekt per innbygger. Klart øverest finner vi Oslo kommune med 1 866 millioner kraftinntekter, som stammer, som nevnt, primært fra utbytte og ansvarlig lån, fra Hafslund. Men inntektene blir i stor grad vannet ut når en ser på per innbygger nivå grunnet Oslos store befolkning på om lag 700 000 innbyggere. Nest øverst er Bergen med 534 millioner i kraftinntekter, etterfulgt av Ullensvang på 427, Stavanger på 371 og Sandnes på 291 millioner. Kommunene har alle relativt like inntektskilder som Oslo, men unntak av Ullensvang som skiller seg betraktelig ut.

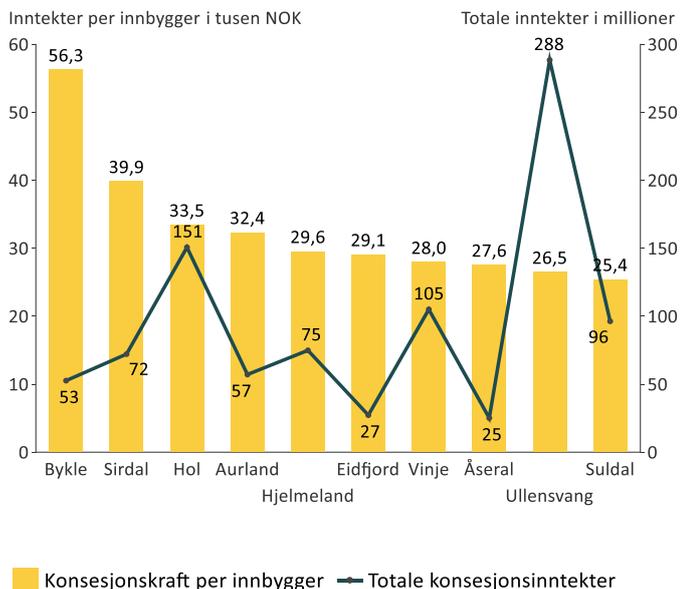
Figur 49 Topp 10 kommuner totale inntekter og tilhørende inntekter per innbygger

Ullensvang har store konsesjonskraftinntekter, i tillegg til eiendomsskatt på vannkraft, konsesjonsavgift og naturressursskatt. Inntektskildene ligner dermed mer på hva vi observerte for topp ti kommuner per innbygger. Ullensvang kommune ble opprettet i 2020 etter sammenslåing av kommunene Ullensvang, Odda og Jondal og er Sør-Norges største kommune målt i areal (Wikipedia, 2023). Kommunen er dermed en relativt klassisk norsk kraftkommune, men som på grunn av sammenslåinger har blitt vesentlige større. Samtidig har kommunen fortsatt ikke et høyt innbyggerantall, som gjør at per innbygger kommer kommunen vesentlige bedre ut enn by-kommunene på topp fem. Blant de resterende kommunene fra 6. til 10. plass kjenner vi igjen flere fra topp ti per innbygger, og som Ullensvang, er inntektskildene relativt like. Sirdal skiller seg ut med vesentlig høyere inntekter per innbygger.

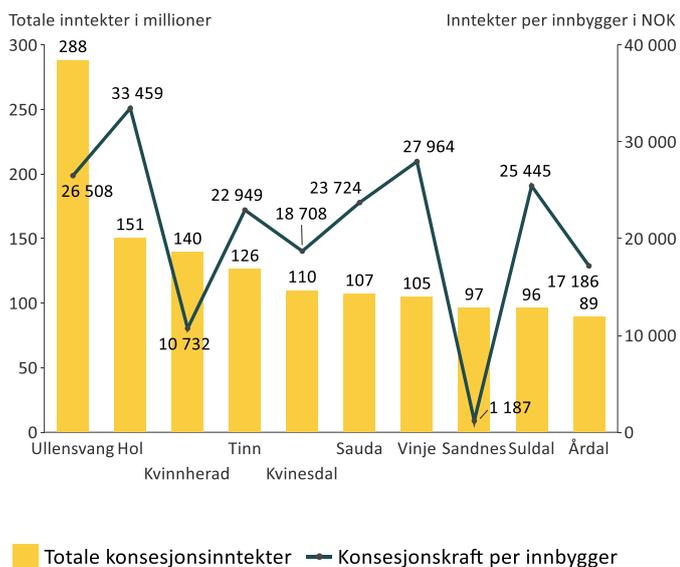
Ettersom konsesjonskraften har vært en særlig viktig inntektskilde siste årene er det interessant å ta en grundigere undersøkelse i topp ti kommuner, både på per innbyggernivå, men også i totale verdier.

Figur 50 Konesjonskraft topp 10 kommuner per innbygger og tilhørende totale konesjonskraftinntekter

Figur 50 viser at som ved per innbygger for alle inntektskilder ligger Bykle og Sirdal på første og andre plass. Bykle kommer særlig bedre ut på per innbygger nivå sammenlignet med totale inntekter, selv om det i utvalget er Eidfjord og Åseral som har laveste totale inntekter. Hol og særlig Ullensvang skiller seg ut med store totale inntekter.

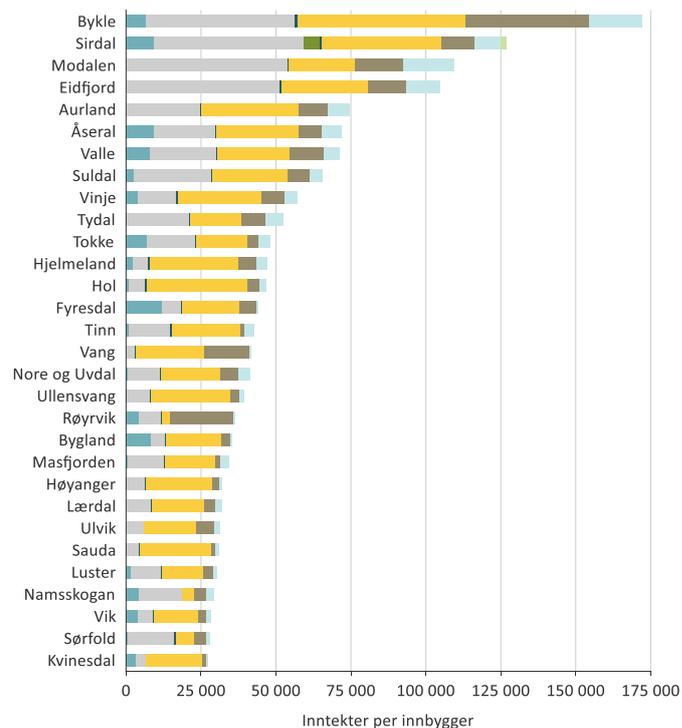
Figur 51 Konesjonskraft topp 10 kommuner totale inntekter og tilhørende konesjonskraftinntekter per innbygger

Ser vi på topp 10 i totale konesjonskraftinntekter, som vist i Figur 51, er ikke overraskende Ullensvang på en tydelig

førsteplass med nesten 300 millioner konesjonskraftinntekter. Noen kommuner som Hol, Vinje og Suldal går igjen i både topp ti per innbygger og totalt. Sandnes derimot skiller seg ut i utvalget som en stor kommune med følgelig lave inntekter per innbygger.

Figur 52 Topp 30 kommuner per innbygger

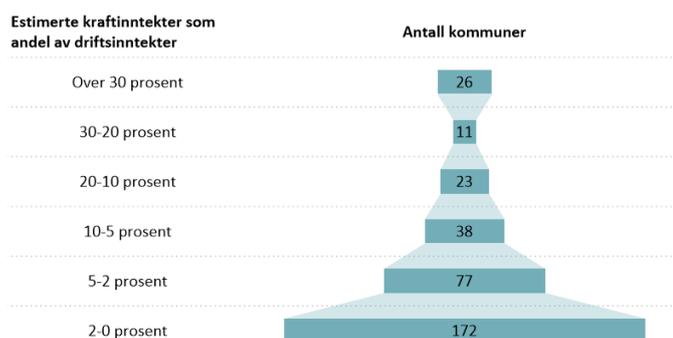
Topp 30 kommuner per innbygger viser at det er en jevn nedgang i kraftinntekter per innbygger fra Aurland på sjette plass til Kvinesdal på 30. plass. Vi så at for topp ti kommuner var eiendomsskatt fra vannkraft dominerende, men fra 10. til 30. plass er det derimot konesjonskraften som er størst, tilsvarende som vi observerte på nasjonal basis. For noen kommuner, eksempelvis Sauda, stammer kraftinntektene nesten bare fra konesjonskraft. Med unntak av Sirdal er det svært lite inntekter fra vindkraft, enten gjennom eiendomsskatt eller produksjonsavgift, blant topp 30 kommuner. Vi observerer også at Røyrvik seg ut med stor andel konesjonsavgiftsinntekter.

6.2 Kraftinntekter i kommuneøkonomien

For noen kommuner spiller kraftinntekter en svært viktig rolle inn i kommunen. I dette delkapittelet vil kommunenes kraftinntekter ses i sammenheng med andre kommuneøkonomiske nøkkeltall.

Ser man de estimerte kraftinntektene mot kommunenes driftsinntekter, utgjør kraftinntektene i snitt 5 prosent av en kommunes driftsinntekter. For 60 av kommunene er det estimert at kraftinntektene utgjør 10 prosent eller mer. Samtidig er kraftinntektene estimert til å utgjøre mindre enn 2 prosent av driftsinntektene for 172 kommuner.

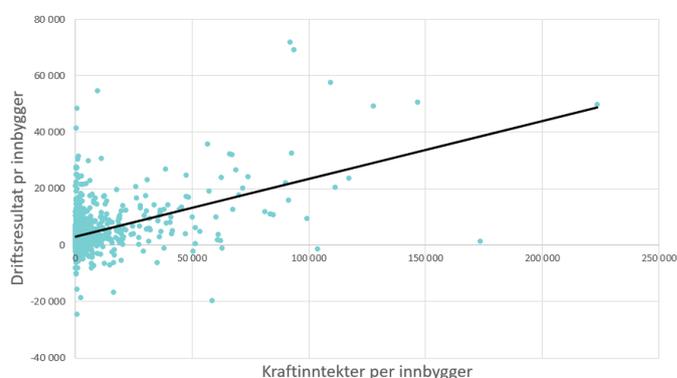
Figur 53 Estimerte kraftinntekters andel av kommuners driftsinntekter 2022

Det er en klar tendens at kommunene med høye kraftinntekter også har høyt driftsresultat. Figur 54 viser sammenhengen mellom driftsresultatet og kraftinntektene. I figuren kan man se at det er en korrelasjon mellom størrelsene per innbygger, vist ved den stigende trendlinjen, som i 2022 var på 0,48. Av kommunene med høyest driftsresultat per innbygger i 2022 finner vi Suldal, Aurland, Utsira, Bykle og Eidfjord på topp. Fire av disse kommunene er det estimert at har kraftinntekter per innbygger på over 60 000 kroner i snitt mellom 2020 og 2022. Ser man på de ti kommunene med høyest driftsresultat per innbygger har fem av kommunene estimerte kraftinntekter på

over 40 000 kr per innbygger i snitt mellom 2020 og 2022. For de resterende ti øverste kommunene er det i stor grad andre næringer som bidrar til et sterkt driftsresultat, blant annet havbruksnæringen. Dersom man ser på utbetalingen fra Havbruksfondet⁶ 2022 finner man de resterende kommunene innenfor topp 13 av utbetalinger per innbygger (Fiskeridirektoratet, 2023).

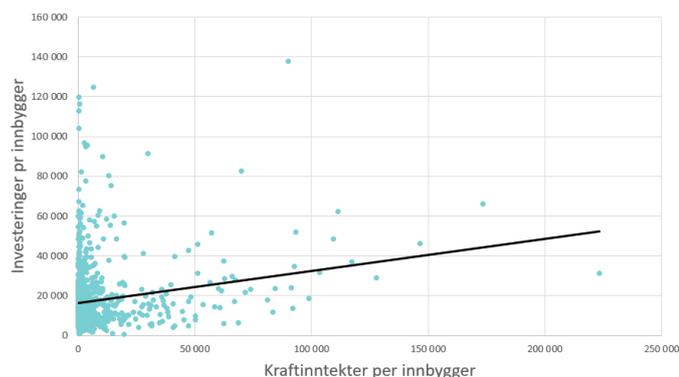
Figur 54 Plottediagram av kommuners driftsresultat per innbygger og kraftinntekter per innbygger i 2020, 2021 og 2022

En tilsvarende sammenligning er gjort mellom investeringer og kraftinntekter per innbygger, vist i Figur 55. Trendlinjen er naturligvis positiv, men mye mindre enn for driftsresultat. Korrelasjonen er her lavere enn for driftsresultat og ligger i perioden 2020 til 2022 på 0,19. Resultatet tyder på at kommuner med høye kraftinntekter per innbygger også har høyere investeringskapasitet enn andre kommuner, men at det ikke er noen sterk sammenheng.

⁶ Fondet som fordeler inntekter fra salg av tillatelser og produksjonsavgift fra oppdrettsnæringen til kommuner og fylkeskommuner. Fordeling er basert på lokalitets-MTB (maksimal tillatt biomasse) for alminnelige matfisktillatelser og tillatelser til særlige formål

Figur 55 Plottediagram av kommuners investeringer per innbygger og kraftinntekter per innbygger i 2020, 2021 og 2022

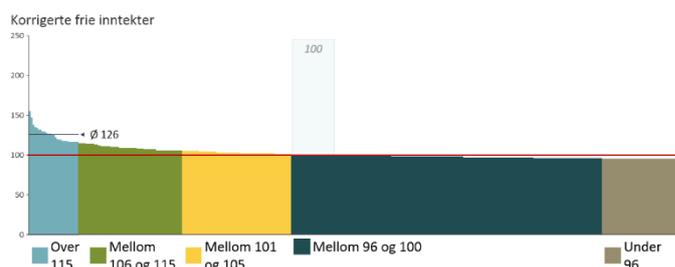

Frie inntekter er inntekter til kommuner og fylkeskommuner fra rammetilskudd og skatter på inntekt og formue, som ikke er øremerket spesifikke formål. Det er forskjell i hvor mye kommuner har i frie inntekter, men også hvor mye de har av utgiftsbehov. Utgiftsbehovet kan for eksempel være kostnader knyttet til skole eller pleie og omsorg. Når man sammenligner kommuners inntekter, er det nyttig å også se på utgiftsbehovet deres, for eksempel ved å sammenligne frie inntekter korrigert for utgiftsbehov, kalt korrigerte frie inntekter. Figur 56 viser fordelingen av kommuners korrigerte frie inntekter per innbygger i 2022 ekskludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2023), der kommunene er gruppert etter korrigerte frie inntekter sett mot landsgjennomsnittet. Størrelsen på grupperingene viser til antall kommuner i gruppen, mens en verdi på over (under) 100 viser at de korrigerte frie inntektene er over (under) landsgjennomsnittet. Figuren viser at kommunenes korrigerte frie inntekter uten inntektene fra eiendomsskatt og konsesjonskraft er ganske jevnt fordelt, men likevel noe skjevfordelt. Hoveddelen av kommunene ligger under landsgjennomsnittet, mens 27 kommuner har korrigerte frie inntekter på over 15 prosent mer enn landsgjennomsnittet.

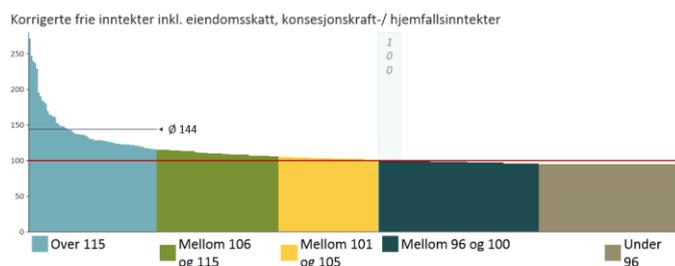
Om man så inkluderer inntekter fra eiendomsskatt og konsesjonskraft øker forskjellene blant kommunene drastisk. I Figur 57 ser man at både gruppen av kommuner som ligger over 15 prosent over landsgjennomsnittet og gruppen som

ligger under 4 prosent under landsgjennomsnittet begge blir større. Eksklusive disse inntektene var det to kommuner som lå over 40 prosent over landsgjennomsnittet. Inklusive eiendomsskatt og konsesjonskraft øker antallet til 25, der fem av kommunene er over 100 prosent over landsgjennomsnittet.

Figur 56 Fordeling av kommuners korrigerte frie inntekter per innbygger ekskl. eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter mot landsgjennomsnittet (landsgjennomsnitt = 100)

Figur 57 Fordeling av kommuners korrigerte frie inntekter per innbygger inkl. eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter mot landsgjennomsnittet (landsgjennomsnitt = 100)

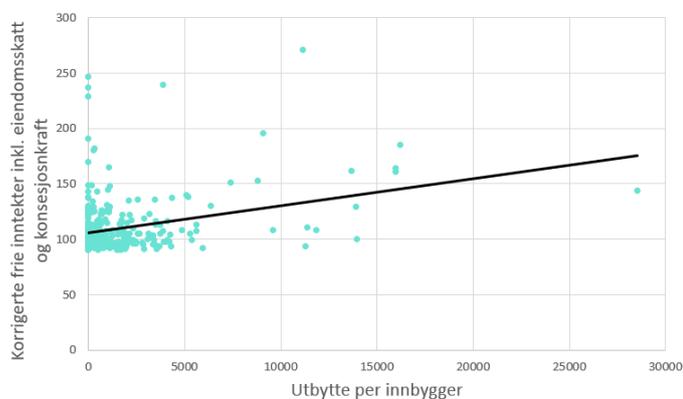
Et annet funn i Figur 57 er at hoveddelen av kommunene ligger over landsgjennomsnittet i korrigerte frie inntekter inklusive eiendomsskatt og konsesjonskraft, vist ved at kommunene på snittet (=100) tydelig ligger mot høyre i figuren. At hoveddelen av kommunene ligger over landsgjennomsnittet tyder på at det er store, befolkningsrike kommuner som ligger under landsgjennomsnittet.

I kapittel 0 kommer det frem at det er landets mest befolkningsrike kommuner som mottar mest i utbytte fra kraftselskaper, som blant annet Oslo, Bergen, Stavanger og Drammen. Dette er kommuner som normalt har lite vannkraftproduksjon i kommunen. De mottar dermed ikke

vesentlige summer i vertsinntekter, men sitter med store eierandeler i noen av landets største kraftselskap. Ettersom figurene over antyder at de befolkningsrike kommunene ligger under landsgjennomsnittet for korrigerede frie inntekter når man inkluderer noen av vertsinntektene, mens kapittel 0 antyder at de befolkningsrike kommunene sitter igjen med største delen av inntektene ved eierskap, er det interessant å se om utbytteinntekter fra kraftsektoren kan ha en utjevnende effekt.

Til å se om utbytteinntekter kan ha en utjevnende effekt, kan man se om det er en negativ korrelasjon mellom korrigerede frie inntekter og utbytteinntekter. I Figur 58 er de frie inntektene og utbytteinntektene per innbygger plottet for hver kommune for 2022.

Figur 58 *Plottediagram av korrigerede frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraft (landsgjennomsnitt=100) og utbytte til kommuner per innbygger fra kraftselskaper i 2022*

Som trendlinjen i figuren viser er det en positiv korrelasjon mellom tallene, som antyder at utbytteinntekter fra kraftsektoren ikke har en tendens til å utjevne inntektsforskjellene mellom kommuner, men heller motsatt. Korrelasjonen er på 0,3, men som man ser av plottediagrammet er korrelasjonen svak, og man kan ikke basert på dette si om utbytteinntekter hverken øker eller reduserer inntektsforskjellene. Blant kommunene som har korrigerede frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraft under landsgjennomsnittet, men som mottok over 2 000 kr i utbytte per innbygger 2022, finner man befolkningsrike kommuner som Arendal, Bergen, Drammen og Karmøy. Samtidig finner man kommuner som Oslo og Stavanger blant kommunene over landsgjennomsnittet og med utbytteinntekter over 2 000 kr per innbygger.

Sammenhengen mellom utbytteinntekter og andre inntekter er dermed ikke tydelig, men utbytteinntekter har en tendens til å tilfalle kommuner med alt høye korrigerede frie inntekter.

7 Disponering av inntekter fra kraftsektoren

I tidligere kapitler er kommunale og fylkeskommunale inntekter fra kraftsektoren estimert. I dette kapitlet ser vi på hvordan inntektene fra kraftsektoren blir disponert. Disponeringen av inntektene er ulik mellom kommunene og fylkeskommunene, blant annet fordi oppgavene til de ulike forvaltningsnivåene er forskjellige og inntektsnivået totalt sett varierer. Kraftinntekter utgjør dessuten en større andel pr. innbygger for kommunene enn for fylkeskommunene. For å kartlegge håndteringen har alle landets kommuner og fylker blitt spurt om å svare ut et spørreskjema. I tillegg er det gjort nærmere analyser av et utvalg kommuner for å få mer innsikt i detaljene i hvordan kommunene disponerer inntektene i praksis.

7.1 Resultater fra spørreundersøkelse om håndtering av kraftinntekter

For å få informasjon om hvordan kraftinntektene blir disponert er det sendt ut et spørreskjema til økonomidirektørene, eller tilsvarende, i alle Norges kommuner og fylkeskommuner. I spørreskjemaet blir det spurt om disponering av både vertsinntekter, eierskap, renter på ansvarlige lån og tidligere eierskap. Til å besvare skjemaet er respondentene bedt om å ta utgangspunkt i regnskapsåret 2022. Av kommunene har 109 besvart spørreskjemaet og 5 av fylkeskommunene, hvilket tilsvarer en svarprosent på 31 prosent blant kommunene og 45 prosent blant fylkeskommunene.

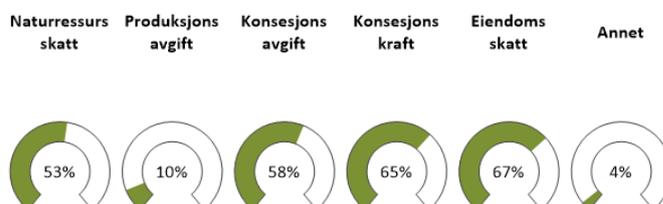
7.1.1 Vertsinntekter

83 av kommunene oppgir at de mottar vertsinntekter fra kraftsektoren. Hoveddelen av vertsinntektene svarer kommunene at kommer fra vannkraft, som også er vist i tidligere kapitler. Hele 93 prosent av respondentene med vertsinntekter svarer at de mottar vertsinntekter fra vannkraft og 15 prosent svarer at de mottar fra vindkraft. Andelen med vertsinntekter fra vannkraft og vindkraft summerer seg ikke til

100 prosent da det er noen kommuner som mottar fra både vann- og vindkraft.

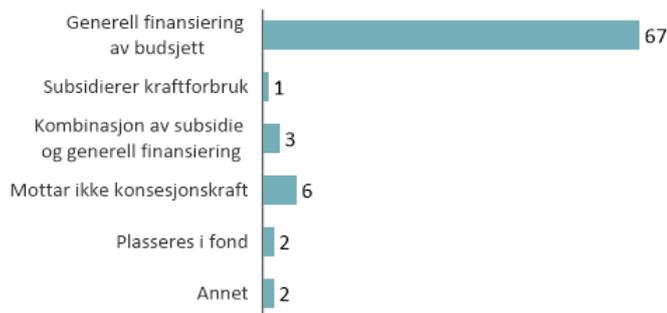
Figur 59 gir en mer detaljert illustrasjon av kommunene som mottar vertsinntekter og ser på hvor stor andel av disse kommunene som svarer at de mottar inntekter fra naturressursskatt, produksjonsavgift, konsesjonsavgift, konsesjonskraft, eiendomsskatt eller noen annen form for vertsinntekt fra kraftsektoren. Eiendomsskatt er den eneste vertsinntekten som er relevant for både kommuner med vannkraft og vindkraft, og er dermed den inntektskilden som er vanligst blant kommunene. Blant kommunene som har svar «Annet» inngår inntekter fra kvotekraft, opprinnelsesgarantier på kvotekraft, frikraft og gjeldsbrevkraft, som i motsetning til konsesjonskraften kan ha varierende pris- og kostnadsvilkår.

Figur 59 Andel kommuner med vertsinntekter per inntektskilde Kilde: Spørreundersøkelse til kommuner

Nesten alle kommunene som mottar vertsinntekter oppgir at de mottar konsesjonskraft. Konsesjonskraften blir hos de aller fleste kommunene brukt til generell finansiering av budsjettene som vist i Figur 60. Fire kommuner oppgir at konsesjonskraften blir brukt til å subsidiere kraftforbruk. Disse fire kommunene er Ullensvang, Heim, Bodø og Kviteseid. Alle kommunene svarer at de subsidierer kraftforbruk i kommunal drift. I tillegg subsidierer Heim, Kviteseid og Ullensvang kraftforbruk i næringsliv. Heim er eneste av respondentene som subsidierer kraftforbruk i husholdninger og fritidsboliger.

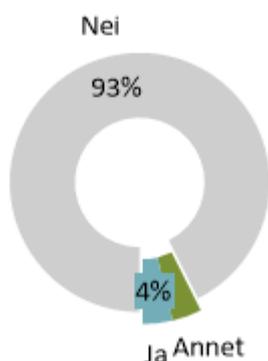
Figur 60 Hvordan blir konsesjonskraften brukt? Kilde: Spørreskjema til kommuner

Inntektene fra eiendomsskatt, naturressursskatt og produksjonsavgift blir i stor grad behandlet som en hvilket som helst annen inntekt av kommunene, som vist i Figur 61. Kun fem kommuner har svart at skatteinntektene er avsatt til spesielle formål. Midlene er av disse fem kommunene avsatt til følgende:

- To kommuner setter av midlene til å blant annet glatte ut driftsutgifter over tid.
- To kommuner bruker hele eller deler av midlene til særskilte investeringsformål.
- Én kommune øremerker eiendomsskatteinntekten til tiltak for klima, restaurering av natur, barn og unge, kultur og idrett.
- Én kommune setter av midlene til et eget fond.

Figur 61 Er midlene fra skatteinntekter avsatt spesielle formål? Kilde: Spørreskjema til kommuner

Blant fylkeskommunene svarer alle fem respondentene at de mottar vertsinntekter. Fylkeskommunene kan motta både naturressursskatt og konsesjonskraft. Ettersom alle

fylkeskommunene i landet har naturressursskattepliktige kraftverk, vil alle motta naturressursskatt. Inntekten fylkeskommunene får fra naturressursskatten oppgir de at ikke blir avsatt til særskilte forhold, men inngår i generell finansiering av budsjett.

Rogaland, Vestland og Vestfold og Telemark svarer at de mottar konsesjonskraft. I Rogaland og Vestland går konsesjonskraften til generell finansiering av budsjettene. I Vestfold og Telemark overføres derimot inntekten til kommunale og fylkeskommunalt næringsfond. Som forklart i kapittel 4.3 mottar fylkeskommunene den konsesjonskraften som i hver kommune overgår kraftforbruk i alminnelig forsyning. Et av fylkene viser til at deres konsesjonskraft nesten utelukkende stammer fra tre kommuner. Fylket opplever en tendens til at disse tre kommunene øker sitt uttak av alminnelig kraftforbruk, slik at en større del av konsesjonskraften forblir i kommunen..

7.1.2 Eierskap

Av de 109 kommunene som har besvart spørreundersøkelsen, svarer 83 at de har eierskap i kraftsektoren. Av kommunene med eierskap, svarer to av kommunene at de ikke mottar utbytte fra sitt eierskap. 65 av kommunene svarer at de har en vedtatt utbyttestrategi.

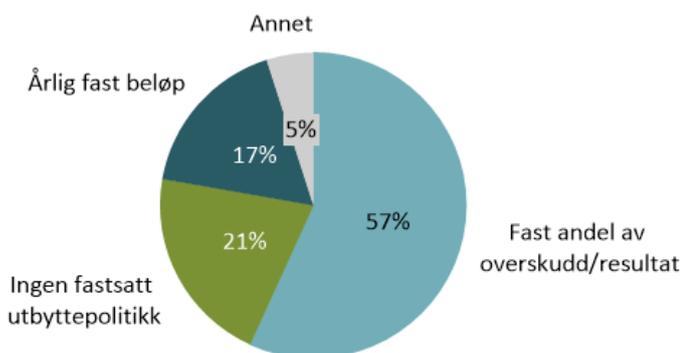
Kommunene med en vedtatt utbyttestrategi utdypet videre om strategien sin, og resultatet er vist i Figur 62 og Figur 63. Over halvparten av kommunene svarer at de mottar en fast andel av overskuddet/resultatet fra kraftselskapet de sitter med eierskap. Flere kommuner svarer også at utbyttet blir utbetalt som et årlig fast/forutbestemt beløp. Utenom disse to hovedvariantene for utbyttestrategier er det flere ulike innretninger på utbyttepolitikken. Eksempler på dette er:

- Minimum garantert utbyttebeløp. Dersom resultatet blir relativt godt, vil utbytte følge resultatet, heller enn det garanterte minimumsbeløpet.
- Kraftselskapet Lyse har et utbyttereguleringsfond. Lyse overfører en fast andel av resultatet og

utbyttereguleringsfondet sikrer at det årlige utbyttet til kommunene vokser stabilt.

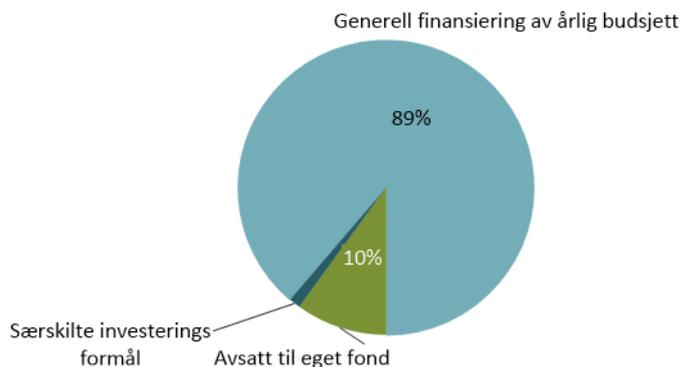
- Tidligere Agder Energi AS har en ordning med at utbytte for regnskapet det enkelte regnskapsår, ble utbetalt to år etter. På denne måten kjenner kommunene hva de får i utbytte når de utarbeider og vedtar det enkelte årsbudsjett. Denne ordningen har blitt videreført i Å Energi AS.
- Mottar en fast andel av resultatet, men andelen stiger med størrelsen på utbyttet.

Figur 62 Hvordan er den årlige utbyttepolitikken? Kilde: Spørreskjema til kommuner

Midlene fra utbytte blir i stor grad brukt til generell finansiering av årlig budsjett. Åtte av kommunene svarer derimot at midlene de mottar i utbytte blir avsatt til et eget fond. Disse kommunene er Inderøy, Levanger, Lierne, Steinkjer Namsos, Rørvik, Krødsherad og Vågå. Felles for de seks førstnevnte er at de har eierskap i NTE, som er Trøndelags største kraftkonsern.

Figur 63 Hvordan blir inntektene fra utbytter disponert? Kilde: Spørreskjema til kommuner

Blant fylkeskommunene er det bare tre av de fem respondentene som svarer at de har eierskap i kraftsektoren. Alle de tre fylkeskommunene har en eierstrategi, men kun to oppgir at de mottar utbytte. I fylkeskommunene som mottar utbytte blir midlene brukt til generell finansiering av budsjetter og blir ikke avsatt til særskilte formål.

7.1.3 Ansvarlige lån

23 av kommunene svarer at de har utestående ansvarlig lån overfor et kraftselskap. Som vist i Figur 64 blir renter fra ansvarlige lån i all hovedsak brukt til finansiering av årlig budsjett. Unntaket er tre kommuner, der rentene blir avsatt til eget fond eller særskilte investeringsformål. I kommunen som har svart «Annet» blir rentene brukt til generell finansiering av budsjetter, men avdragene blir satt inn i et investeringsfond.

Figur 64 Hvordan disponerer kommunen renter på ansvarlig lån? Kilde: Spørreskjema til kommuner

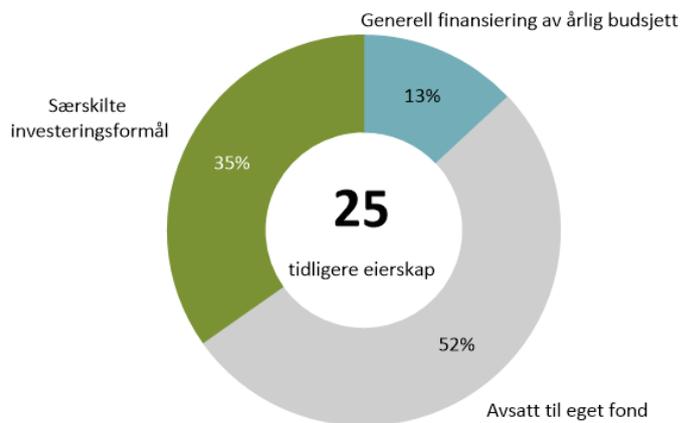

Kun én av fylkeskommunene som har besvart undersøkelsen har utestående ansvarlig lån i et kraftselskap. Innlandet har et utestående ansvarlig lån i Eidsiva Energi AS. Rentene Innlandet mottar fra det ansvarlige lånet blir brukt til å finansiere det årlige budsjettet deres. Andre eksempler på ansvarlig lån fra fylkeskommune til kraftselskap er Viken fylkeskommune. Viken fylkeskommune har et ansvarlig lån til Vardar på 507,5 MNOK som er omtalt i årsrapporten til Vardar for 2022 med en rente på 4,10 prosent i 2022.

7.1.4 Tidligere eierskap

25 av kommunene som har svart på spørreundersøkelsen oppgir at de tidligere har hatt eierskap i kraftsektoren, som de nå har solgt. I motsetning til andre inntekter kommunene har fått fra kraftsektoren, blir en svært liten del av disse midlene brukt til generell finansiering av budsjett. Riktignok er dette mer ekstraordinære inntekter, mens tidligere delkapitler har tatt for seg årlige inntekter. Over halvparten av kommunene har satt av midlene til egne fond og omtrent en tredjedel brukte midlene til investeringsformål.

Figur 65 Hvordan har kommunen disponert inntektene fra salget av eierskapet i kraftselskapet? Kilde: Spørreskjema til kommuner

Av fylkeskommunene som har besvart spørreundersøkelsen svarer ingen at de har solgt eiendeler i kraftselskaper.

7.2 Dypdykk i kommuners disponering av kraftinntekter

I dette kapitlet gjøres det et nærmere dypdykk i enkelte kommuners disponering av inntekter fra kraftsektoren. Hensikten er å få frem forskjellige løsninger for hvordan kraftinntektene kan bli brukt til det beste for lokalsamfunnene og hvordan de kommer innbyggerne til gode. I dypdykket trekkes det frem seks forskjellige kommuner, som alle har noe særegent med disponeringen av inntektene.

Ullensvang kommune

Ullensvang er blant kommunene i landet med høyest kraftinntekter og er helt tydelige i sin økonomiplan på at kraftinntekter er viktig for kommunens økonomi (Ullensvang kommune, 2023). I årsberetningen 2022 viser kommunen til at de hadde kraftrelaterte inntekter på 518 MNOK (Ullensvang kommune, 2023).

Store deler av inntektene kommer fra konsesjonskraft og heimfallskraft. Heimfallskraft stammer fra heimfallsretten, som gir myndighetene rett til å overta et kraftanlegg uten betaling etter at konsesjonen er utløpt (SNL, 2023). Kommunene har da

rett på en del av verdien ved overdragelse. Et alternativ for mottakelse av denne godtgjørelsen var at kommunene mottok et avtalt årlig uttak av kraftproduksjonen til selvkost, kalt heimfallskraft. Ullensvang har inngått slike avtaler og mottar en betydelig mengde heimfallskraft årlig. Totalt mottar kommunen 226 GWh i heimfallskraft og 246 GWh i konsesjonskraft. Selv om volumene er ganske like, melder kommunen om større forskjell i inntektene fra hver av dem. Fra konsesjonskraft mottok kommunen 286 MNOK, mens fra heimfallskraft mottok kommunen 52 MNOK. En av grunnene til denne store differansen er at heimfallskraften i motsetning til konsesjonskraften vil være skattepliktig. Ved at kraften er skattepliktig må man både betale utlegget for grunnrenteskatten og selskapskatt for kraften. Overskuddet fra heimfallskraft blir da betydelig mindre enn for konsesjonskraft.

Modalen kommune

Modalen er en av kommunene med høyest kraftinntekt per innbygger. I 2022 var omtrent 41 prosent av kommunens inntekter fra enten naturressursskatt, konsesjonsavgift eller eiendomsskatt. I 2023 er andelen forventet å nærme seg 43 prosent.

I motsetning til hos Ullensvang blir ikke inntekter fra konsesjonskraften lagt særlig vekt på og er heller ikke kommunene fremste kraftrelaterte inntekt. Grunnen til dette er at kraften selges gjennom det lokale kraftlaget til husholdninger, fritidsboliger, kommunale bygg og næringsliv (Modalen Kraftlag, 2023). For husholdninger og kommunale bygg er prisen satt til konsesjonskraftprisen, som i 2023 er på 11,77 øre/kWh, pluss 5 øre/kWh. Påslaget på 5 øre/kWh skal ta hensyn til kostnader ved å forvalte kraften. For fritidsboliger og næringsliv er prisen satt til 30 øre/kWh. Konsesjonskraften kommer dermed Modalens innbyggere til gode, da fastprisavtalene Modalen Kraftlag tilbyr er langt lavere enn hva kraften ville kostet i markedet.

Modalen har likevel noe konsesjonskraft utover det som blir solgt til innbyggere og næringsliv i kommunen. Ifølge

kommunens årsmelding 2021 er det inngått en avtale med Vestland fylkeskommune om salg av kraften (Modalen kommune, 2022). Vestland kan på sin side melde om at de i 2021 sikret 66 prosent av konsesjonskraftvolumet i terminmarkedet, mens det resterende ble solgt i spotmarkedet (Vestland fylkeskommune, 2021). Selv om konsesjonskraftsinntekten overgikk forventning, og var omtrent det dobbelte av budsjettert inntekt, tilsvarte inntektene kun rundt en femtedel av inntektene fra eiendomsskatten fra kraftanlegg.

Tinn kommune

Tinn kommune er enda en kommune med betydelige inntekter fra vannkraft og setter av verdiene sine til næringsutvikling i området.

Fra og med 2025 har kommunen inngått en avtale med Aker Clean Hydrogen om salg av konsesjonskraft til en avtalt pris (Tinn kommune, 2021). Aker skal etablere hydrogenproduksjon på Rjukan og får med avtalen tilgang på rimelig kraft, hvilket er avgjørende for lønnsom hydrogenproduksjon. For kommunen sin del vil avtalen gi kommunen forutsigbarhet i inntektene fra konsesjonskraften og skjerme kommunen for svingninger i kraftprisen. Samtidig erkjenner kommunen at de også mister mulighetene til ekstraordinære inntekter i perioder med svært høye kraftpriser. Den avtalte prisen er ikke kjent, men virker til å være lavere enn det som er forventet kraftpris fremover. Likevel vil avtalen bringe med seg gevinster som ikke er like lette å tallfeste, som nye arbeidsplasser og betydelige ringvirkninger for samfunnet i Tinn.

Åfjord kommune

Inntekter fra vindkraft er viktig for Åfjord, som er kommunen i Norge med høyest vindkraftproduksjon. Inntektene fra vindkraften forventer kommunen i 2023 å bringe inn 112,5 MNOK, gjennom eiendomsskatt og produksjonsavgift (Åfjord kommune, 2022). Inntektene vil i stor grad bli brukt til å betjene og betale ned gjeld.

Åfjord var i 2020 på 11.plass på listen over kommunene med høyest gjeld per innbygger (Kommunal Rapport, 2022). I budsjettet for 2023 forventer kommunen å klatre på denne listen, da de har tatt opp ytterligere betydelig gjeld (Åfjord kommune, 2022). Kommunens administrasjon foreslår dermed å bruke inntekter fra produksjonsavgiften til å ekstraordinær nedbetaling av gjeld. For 2023 foreslår de å bruke 50 prosent, mens de for 2024 til 2026 foreslår å bruke 100 prosent av produksjonsavgiften til ekstraordinære avdrag på gjeld. Gjelden har bygget seg opp gjennom blant annet satsning på idretts- og kulturanlegg og sosiale møteplasser.

Sirdal kommune

Sirdal er vert for kraftverket i Norge med høyest vannkraftproduksjon, Norges fjerde største vindkraftverk og utenlandsforbindelsen mellom Norge og Tyskland, NordLink. De kraftrelaterte inntektene til Sirdal kommer med andre ord fra flere kilder og er store.

Kraftinntektene har satt Sirdal i en særstilling, spesielt i den siste tiden med svært høye kraftpriser. I tillegg til å være vert for en rekke kraftanlegg har Sirdal også eierandeler i Å Energi (tidligere Agder Energi). Inntektene fra utbytte har Sirdal brukt til å gi en egen strømstøtte til kommunens innbyggere (Sirdal kommune, 2022). Strømstøtten er en kontantstøtte per innbygger, der eneste krav er at mottaker har folkeregistrert adresse i Sirdal. Støtten har blitt utbetalt i 2021, 2022 og 2023 og ligget på henholdsvis 3 000, 5 000 og 3 000 kroner per innbygger.

Sirdal byr også på en rekke andre goder. En av dem er Sirdalstariffen, som er en fastpris på kraft kommunen tilbyr lokalt næringsliv. Lokalt næringsliv blir av kommunen tilbudt en fastpris på strøm til 25 øre/kWh. Etter hvert som kraftprisene begynte å stige mot slutten av 2021, så kommunen at ordningen ble svært kostbar og oppjusterte prisen 50 øre/kWh fra 2023, som enda var langt under markedsprisen på kraft (Sirdal Media, 2022). Fra november 2023 ble prisen nedjustert til å igjen være 25 øre/kWh.

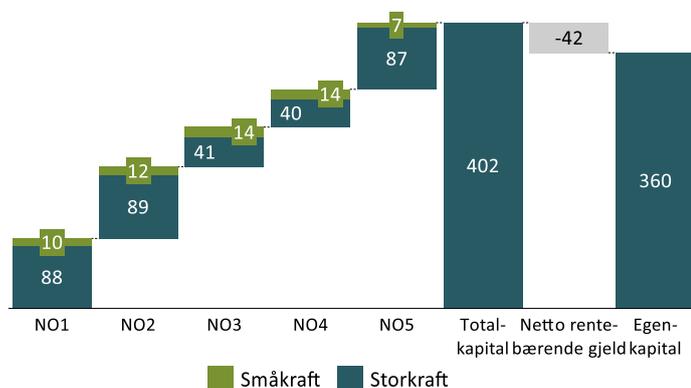
Molde kommune

Molde kommune slo seg i 2020 sammen med Nesset kommune og ble med det vertskap for flere vannkraftverk. Vannkraftverkene genererer blant annet inntekter i form av konsesjonsavgift, som etter vannfallsrettighetsloven §18 skal avsettes til et fond der fondets midler fortrinnsvis skal anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet (Lovdata, 2023). I tråd med regelverket, har Molde et slikt fond, kalt Kraftfondet i Nesset. Som navnet tilsier, blir midlene i dette fondet brukt til å utvikle næringslivet i det som tidligere var Nesset kommune. Det er Molde kommune som forvalter fondet, men midlene er øremerket å finansiere tiltak som fremmer næringslivet og trykker bosetningen i gamle Nesset kommune (Molde kommune, 2023).

I tillegg har Molde kommune et utviklingsfond, med formål om å gjøre det attraktivt å etablere og utvikle arbeidsplasser i indre Nesset (Molde kommune, 2023). Fondets midler kommer fra erstatningskraft, en avtale som ble inngått i forbindelse med reguleringen av elven, Aura. Utviklingsfondet har altså samme formål som Kraftfondet i Nesset, men er enda mer spisset til å kun gi tilskudd til næringslivet i enkelte bygder i gamle Nesset kommune.

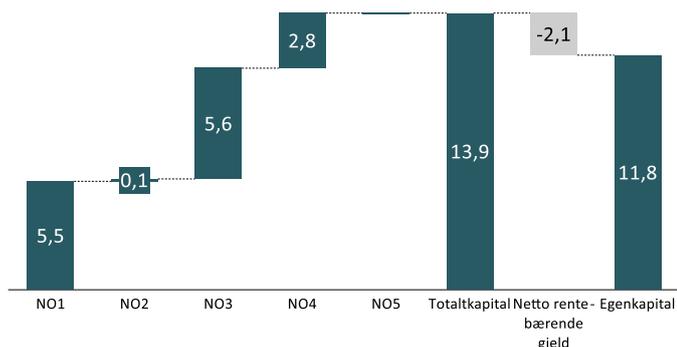
8 Vedlegg 1: Kommunale formuer per virksomhetsområde

Figur 66 Kommunale formuer i vannkraft per prissone i milliarder kroner

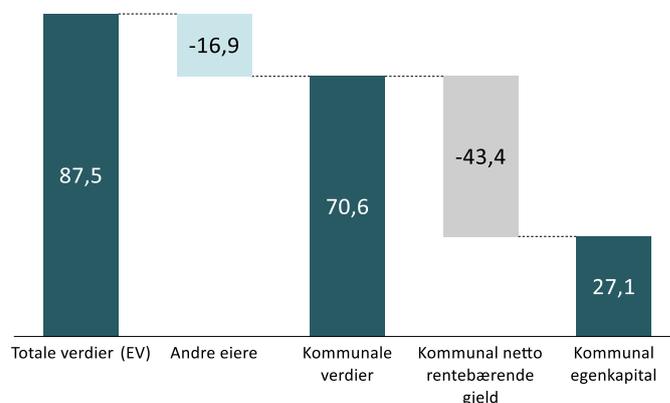
Resultatene viser at formuesverdiene er relativt godt spredt utover landet, der blant annet forventede prisforskjeller skaper noe av forskjellen. Kristiansand (NO2) har høyest andel av de kommunale formuene, tett etterfulgt av Oslo (NO1) og Bergen (NO5). I absolutte verdier er småkraft relativt fordelt over hele landet, men sammenlignet med storkraft er det særlig i prissonen NO3 og NO4 småkraft er verdifullt. Netto rentebærende gjeld er definert som sum av langsiktig gjeld fratrukket kasse/bank/post. For vannkraft er den estimert til 42 milliarder kroner, som tilsvarer i underkant av 10 prosent gjeldsandel. Estimaten er utarbeidet i etterkant av regjeringens avgjørelse angående høybidragsskatten, og følgelig er ikke skatten inkludert i nåverdiregningene for de kommende årene.

Figur 67 Kommunale formuer i vindkraft per prissone i milliarder kroner

For vindkraft er kommunale formuene mer ulikt fordelt utover prissonene. Årsaken til dette er forskjeller i installert vindkraft, eksempelvis har ikke NO5 vindkraft, men også forskjeller i kommunale eierandeler, NO2 har for eksempel veldig lav kommunal eierandel. I tillegg så har ulike prisforventninger fremover i de ulike prissonene betydning for verdsettelsen. Netto rentebærende gjeld er estimert til i overkant av 2 milliarder kroner, som tilsvarer ca. 20 prosent gjeldsandel. Estimaten er utarbeidet i etterkant av regjeringens beslutning angående grunnrenteskatt.

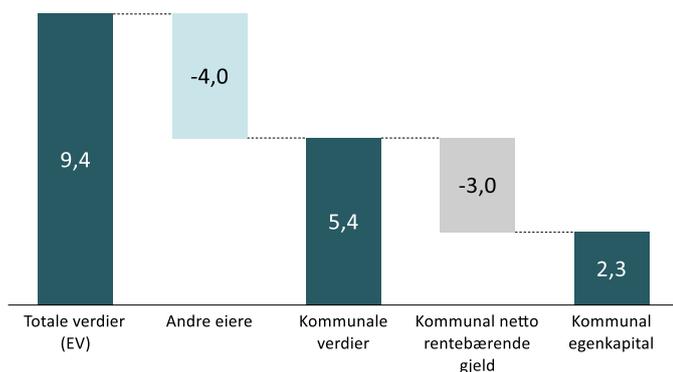
Figur 68 Kommunale formuer i nettvirksomhet i milliarder kroner

Totale verdier innenfor nettvirksomhet i Norge utgjør 87,5 milliarder kroner, der kommunal formue utgjør 27 milliarder kroner etter vi har trukket fra andre eiere og kommunal nettorentebærende gjeld. Andre eiere består primært av Samvirkeforetak, Statnett, Statkraft og KLP. Gjelden på 42 milliarder utgjør en gjeldsandel på 60 prosent. Sammenlignet med regnskapstall fra 2021 har gjelden økt med ca. 39 prosent, som dermed har redusert kommunal formue med om lag 7,5 milliarder. Dette er hovedsakelig grunnet en omklassifisering av finansieringen av Elvia fra egenkapital til konserngjeld, som har økt gjelden til selskapet med 11 milliarder.

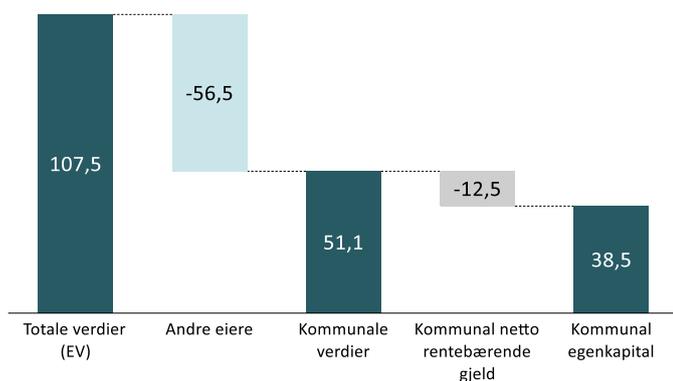
Figur 69 Kommunale formuer i kraftomsetning i milliarder

NOK

Kommunale formuer i kraftomsetning utgjør 2,3 milliarder ut av en total verdi for bransjen på 9,4 milliarder. Gjelden består av 3 milliarder som gir en gjeldsgrad på ca. 56prosent. Sammenlignet med de andre virksomhetsområdene er kommunale formuen innenfor kraftomsetning begrenset.

Figur 70 Kommunale formuer i annen virksomhet

Majoriteten av annen virksomhet består av fiber- og bredbåndvirksomhet, men en betydelig andel består også av fjernvarmevirksomhet. Ut fra en total verdi på 108 milliarder har norske kommuner en formue på 39 milliarder etter å ha hensyntatt andre eiere og gjeld. Dette innebærer at kommunal formue innenfor fiber- og fjernvarmevirksomhet er større enn kommunal formue innenfor nettvirksomhet. Netto rentebærende gjeld utgjør 12,5 milliarder, som tilsvarer en gjeldsgrad på ca. 25prosent.

9 Vedlegg 2: Forutsetninger og tilleggsinformasjon

Tabell 3 Forutsetninger for kommunalt eierskap av landbasert vindkraft

Parameter	Enhet	NO1	NO2	NO3	NO4	NO5	Kommentar
Middelproduksjon	GWh	809	19	986	519	0	Hentet fra NVEs vindkraftsdatabase justert med skatteetatens aksjonærliste
Effekt	MW	247	5	305	153	0	Hentet fra NVEs vindkraftsdatabase justert med skatteetatens aksjonærliste
Prisfaktor	faktor	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	Ingen antagelse om prisfaktor
Antall turbiner	antall	55	1	83	45	0	Hentet fra NVEs vindkraftsdatabase justert med skatteetatens aksjonærliste
Eiendomsskatt	prosent	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	Førenking basert på et utvalg av kommuner. (Sør-Aurdal, Sandnes, osv.)
Levetid	antall år	60	60	60	60	60	2 Konesjonsperioder på 30 år. Reinvestering ved konesjonsfornyelse.
Avkastningskrav	prosent	6.00%	6.00%	6.00%	6.00%	6.00%	THEMA forutsetning
Opprinnelsesgarantier	øre/kWh	THEMAs prisprognoser per september 2023					
Inflasjon	kommentar	SSB prognose t.o.m. 2026, deretter langsiktig inflasjonsmål (Norges Bank)					
Kraftpris	kommentar	THEMAs prisprognoser per september 2023					
Tomteleie	prosent	5.00%	5.00%	5.00%	5.00%	5.00%	Fra NVE. Måles i prosent av middelproduksjon.
Marginaltap	prosent	5.00%	5.00%	5.00%	5.00%	5.00%	Fra NVE. Måles i prosent av inntekter.
Variabel nettkostnad	øre/kWh	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	Fra NVE
Driftskostnad	øre/kWh	10.00	10.00	10.00	10.00	10.00	Fra NVE
Skattemessig verdi	MNOK	1 067	20	1 707	672	0	Nyverdi av kraftverkene, justert for påløpte skattemessige avskrivninger
Eiendomskattegrunnlag	prosent	100%	100%	100%	100%	100%	Lik bokført verdi
Eurokurs	€/NOK	11.51	11.51	11.51	11.51	11.51	Per 04.10.2023

Tabell 4 Forutsetninger for kommunalt eierskap i vannkraft i grunnrenteoposisjon (storkraft)

Parameter	Enhet	NO1	NO2	NO3	NO4	NO5	Kommentar
Middelproduksjon	GWh	13 957	14 418	8 057	7 735	14 282	Hentet fra NVEs vannkraftsdatabase justert med skatteetatens aksjonærliste
Konesjonskraft	GWh	974	1 006	562	540	997	Årlig estimat på 8.7 TWh fordelt etter eierandel og middelproduksjon
Prisfaktor	faktor	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	Ingen antagelse om prisfaktor
Driftskostnader	øre/kWh	7.00	7.00	7.00	7.00	7.00	Inkludert marginaltap og innmating. Basert på skatteetatens ligningsskjema.
Eiendomsskatt	prosent	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	NOU 2019: 16 - maksverdi i estimeringsperioden
Skattemessige Avskrivninger	øre/kWh	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	Avskrivning på eksisterende driftsmidler. Avskrivninger fra reinvesteringer kommer i tillegg.
Reinvesteringer	øre/kWh	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	Basert på fremtidig reinvesteringsbehov og NVEs kostnadsstudie fra 2015
Avkastningskrav	prosent	6%	6%	6%	6%	6%	THEMA forutsetning
Horisont	år	Evig	Evig	Evig	Evig	Evig	Prognoseperiode på 50 år (t.o.m. 2072) + Terminalverdi
Inflasjon	kommentar	SSB KPI-prognose t.o.m. 2026, deretter langsiktig inflasjonsmål (Norges Bank)					
Kraftpris	kommentar	THEMAs prisprognoser per september 2023					
Konesjonsavgift	øre/kWh	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	Basert på NOU 2019: 16.
Marginaltap innmating	øre/kWh	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Hensyntatt i estimat for driftskostnader
Opprinnelsesgarantier	øre/kWh	THEMAs prisprognoser per september 2023					
Eurokurs	€/NOK	11.51	11.51	11.51	11.51	11.51	Per 04.10.2023

Tabell 5 Forutsetninger for kommunalt eierskap i vannkraft utenfor grunnrenteposisjon (småkraft)

Parameter	Enhet	NO1	NO2	NO3	NO4	NO5	Kommentar
Middelproduksjon	GWh	666	781	1138	1078	456	Hentet fra NVEs vannkraftsdatabase justert med skatteetatens aksjonærliste
Prisfaktor	faktor	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	Ingen antagelse om prisfaktor
Driftskostnader	øre/kWh	7.00	7.00	7.00	7.00	7.00	Inkludert marginaltap og innmating. Basert på skatteetatens ligningsskjema.
Eiendomsskatt	prosent	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	0.70%	NOU 2019: 16 - maksverdi i estimeringsperioden
Skattemessige Avskrivninger	øre/kWh	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	Avskrivning på eksisterende driftsmidler. Avskrivninger fra reinvesteringer kommer i tillegg.
Reinvesteringer	øre/kWh	5.00	5.00	5.00	5.00	5.00	Basert på fremtidig reinvesteringsbehov og NVEs kostnadsstudie fra 2015
Avkastningskrav	prosent	6%	6%	6%	6%	6%	THEMA forutsetning
Horisont	år	Evig	Evig	Evig	Evig	Evig	Prognoseperiode på 50 år (t.o.m. 2072) + Terminalverdi
Inflasjon	kommentar						SSB KPI-prognose t.o.m. 2026, deretter langsiktig inflasjonsmål (Norges Bank)
Kraftpris	kommentar						THEMAs prisprognoser per september 2023
Marginaltap innmating	øre/kWh	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	Hensyntatt i estimat for driftskostnader
Opprinnelsesgarantier	øre/kWh						THEMAs prisprognoser per september 2023

Tabell 6 Oversikt over selskaper som har blitt undersøkt for ansvarlig lån

LYSE AS	SELBU ENERGIVERK AS
EVINY AS	BREDBÅNDSFYLKET AS
Å ENERGI AS	FLESBERG ELEKTRISITETSVERK AS
AGDER ENERGI AS	NORLANDSKRAFT AS
GLITRE ENERGI AS	KONGSBERG ENERGISELSKAP AS
VARDAR AS	KVINNHERRAD BREIBAND AS
EIDSIVA ENERGI AS	RAKKESTAD ENERGI AS
TUSSA KRAFT AS	NORDKRAFT AS
SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS	AKERSHUS ENERGI AS
ØSTFOLD ENERGI AS	VOKKS AS
SKAGERAK ENERGI AS	HAFSLUND AS
TAFJORD KRAFT AS	SALTEN KRAFTSAMBAND AS
VARANGER KRAFT AS	ROLLAG ELEKTRISITETSVERK AS
DALANE ENERGI AS	NOREFJELL NETT AS
Troms kraft AS (konsern)	MIDT-TELEMARK KRAFT AS
SANDEFJORD BREDBÅND AS	FREDRIKSTAD ENERGI AS
MIDT ENERGI AS	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS

10 Referanser

- Finansdepartementet. (2019). *NOU 2019:16 Skattlegging av vannkraft*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/150e7a43e786456cab856213b03985ea/no/pdfs/nou201920190016000dddpdfs.pdf>.
- Fiskeridirektoratet. (2023). Hentet fra Havbruksfondet:
<https://www.fiskeridir.no/Akvakultur/Tema/Havbruksfondet>
- KDD. (2023). Hentet fra
<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/id2353961/>
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023). Hentet fra Frie inntekter korrigert for utgiftbehov:
<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/utgiftskorrigerte-frie-inntekter/id547765/>
- Kommunal Rapport. (2022). Hentet fra Dette er landets mest gjeldstyngede kommune: <https://www.kommunalrapport.no/nyheter/dette-er-landets-mest-gjeldstyngede-kommune/140212/>
- Lovdata. (2023). Hentet fra Vannfallsrettighetsloven:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1917-12-14-16>
- Lovdata. (u.d.). *Lov om eiedomsskatt til kommunane*. Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1975-06-06-29/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3
- Lovdata. (u.d.). *Skatteloven*. Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-03-26-14/§18-5>
- Modalen kommune. (2022). *Årsmelding 2021*. Hentet fra <https://innsyn.sing.no/modalen/innsyn/wfdocument.ashx?journalpostid=2021003745&dokid=36352&versjon=1&variant=A&>
- Modalen Kraftlag. (2023). Hentet fra Kraftpriser for 2023:
<https://www.modalenkraftlag.no/kraftprisar>
- Molde kommune. (2023). Hentet fra Retningslinjer for KRaftfondet i NESset:
<https://www.molde.kommune.no/naringsliv-miljo-og-landbruk/naringsliv/naringsfond/kraftfondet/retningslinjer-for-kraftfondet-i-nesset.39787.aspx>
- Molde kommune. (2023). Hentet fra Retningslinjer for utviklingsfondet:
<https://www.molde.kommune.no/naringsliv-miljo-og-landbruk/naringsliv/naringsfond/utviklingsfondet/retningslinjer-for-utviklingsfondet.39792.aspx>
- NVE. (2004). *Konsesjonsavgifter og konsesjonskraft*.
http://publikasjoner.nve.no/faktaark/2004/faktaark2004_01.pdf.
- NVE. (2023). Hentet fra Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023:
https://publikasjoner.nve.no/rapport/2023/rapport2023_25.pdf
- NVE. (2023). Hentet fra Produksjonsrapporter, kostnader og vindressurser:
<https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/prduksjonsrapporter-kostnader-og-vindressurser/>
- NVE. (2023). *Data for utbygde vindkraftverk*. Hentet fra <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft/data-for-utbygde-vindkraftverk-i-norge/>
- NVE. (2023). *Vannkraftdatabase*. Hentet fra <https://www.nve.no/energi/energisystem/vannkraft/vannkraftdatabase/>
- RME. (2023). *Inntektsrammer*. Hentet fra <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/bransje/bransjeoppgaver/inntektsrammer/>
- RME. (2023). *Nøkkeltall for nettselskapene*. Hentet fra <https://www.nve.no/reguleringsmyndigheten/publikasjoner-og-data/data-og-noekkelstall/noekkelstall-for-nettselskapene/>

Kommunale inntekter fra kraftsektoren

- Sirdal kommune. (2022). Hentet fra Strømstøtte til innbyggere: <https://www.sirdal.kommune.no/stroemstoette-til-innbyggerne.6552815-412705.html> kraftsystemet/planer-og-analyser/lma/langsiktig-markedsanalyse-2022-2050.pdf
- Sirdal Media. (2022). Hentet fra Dobling av næringsstrømmen til 50 øre: <https://www.sirdalmedia.no/2022/11/dobling-av-naeringsstrommen-til-50-ore/> THEMA. (2022). Hentet fra Økonomiske konsekvenser av ny grunnrenteskatt og høyprisbidrag på kraft for kommunale eiere: <https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/kommunale-kraftselskap-synker-i-verdi-etter-ny-grunnrenteskatt/>
- Skatteetaten. (2023). *Avgift på landbasert vindkraft*. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/avgifter/saravgifter/om/vindkraft/> Tinn kommune. (2021). Hentet fra Pressemelding: Aker Clean Hydrogen vil bygge hydrogenfabrikk på Rjukan: <https://www.tinn.kommune.no/artikkel/pressemelding>
- Skatteetaten. (2023). *Eiendomsskatt*. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/bolig-og-eiendeler/bolig-eiendom-tomt/eiendomsskatt/> Ullensvang kommune. (2023). *Økonomiplan 2023-2026*. Hentet fra https://pub.framsikt.net/2023/ullensvang/bm-2023-kommunestyrets_vedtak_23-26/#/generic/orgstructuremain/90/900
- Skatteetaten. (2023). *Naturressursskatt*. Hentet fra <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/rapportering-og-bransjer/bransjer-med-egne-regler/vannkraft/> Ullensvang kommune. (2023). *Årsberetning 2022*. Hentet fra https://pub.framsikt.net/2022/ullensvang/mr-202212-%C3%A5rsrapport_2022/#/generic/summary/ba17e5b9-d202-4369-b58d-b419848df7de-cn
- SNL. (2023). *Hjemfallsrett*. Hentet fra <https://snl.no/hjemfallsrett> Vestland fylkeskommune. (2021). *Årsbudsjett 2021*. Hentet fra <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/om-oss/budsjett-2021-vestland-fylkeskommune.-okonomiplan-20212024.-vedteke.pdf>
- Sola kommune. (2022). *Styrker kommunekassen med 515 millioner kroner – selger Sola Bredbånd*. Hentet fra Sola Kommune: <https://www.sola.kommune.no/aktuelt/styrker-kommunekassen-med-515-millioner-kroner-selger-sola-bredband.53560.aspx> Wikipedia. (2023). *Ullensvang*. Hentet fra Wikipedia: <https://no.wikipedia.org/wiki/Ullensvang>
- SSB. (2023). Hentet fra Investeringsstatistikk: <https://www.ssb.no/statbank/table/07155/tableViewLayout1/> Åfjord. (2023). Hentet fra Budsjett 2024: https://www.afjord.kommune.no/_f/p3/i31949fae-cd46-401e-a2da-a1d190e401f5/budsjett2024_2023_1026_radmannesinnstilling.pdf
- SSB. (2023). *Eiendomsskatt*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/12843/> Statistisk Sentralbyrå. (2023). *Nettoforbruk av elektrisk kraft*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/10314/> Åfjord kommune. (2022). Hentet fra Budsjett 2023: https://www.afjord.kommune.no/_f/p3/ib9fd019f-
- Statnett. (2023). Hentet fra Langsiktig markedsanalyse: <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i->

Kommunale inntekter fra kraftsektoren

ea96-4bdb-8e1f-5f3510085f7e/budsjett-2023-
afjord-kommune-vedtatt.pdf

Disclaimer

Hvis ikke beskrevet ellers, er informasjon og anbefalinger i denne rapporten basert på offentlig tilgjengelig informasjon. Visse uttalelser i rapporten kan være uttalelser om fremtidige forventninger og andre fremtidsrettede uttalelser som er basert på THEMA Consulting Group AS (THEMA) sitt nåværende syn, modellering og antagelser og involverer kjente og ukjente risikoer og usikkerheter som kan forårsake at faktiske resultater, ytelser eller hendelser kan avvike vesentlig fra de som er uttrykt eller antydning i slike uttalelser. Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar. Kunden har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene i vårt engasjementsbrev. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra THEMA. THEMA påtar seg ikke ansvar for eventuelle tap for Kunden eller en tredjepart som følge av rapporten eller noe utkast til rapport, distribueres, reproduseres eller brukes i strid med bestemmelsene i vårt engasjementsbrev med Kunden. THEMA beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til ideer, konsepter, modeller, informasjon og "know-how" som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Om THEMA

THEMA Consulting Group tilbyr rådgivning og analyser for omstillingen av energisystemet basert på dybdekunnskap om energimarkedene, bred samfunnsforståelse, lang rådgivningserfaring og solid faglig kompetanse innen samfunns- og bedriftsøkonomi og teknologi.

THEMA Consulting Group

Øvre Vollgate 6

0158 Oslo, Norway

www.thema.no

Berlin-kontor

Albrechtstraße 22

10117 Berlin, Germany